Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һэд гарана | № 222 (14333) | 1976 оной сентябриин 21, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

Партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй Казахстанай партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ хэлэһэн үгөөр зоригжоһон манай ороноймнай хүдөөгэй ажалшад ургуулһан таряагаа саг болзортонь, һайн шанартайгаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа зоруулжа байна. Сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье, республикымнай олохон аймаг болон колхоз, совхозуудаар хуряалгын хүдэлмэри муу бэшээр ябажа байна.

Ургаса хуряалга гүрэн түрын удха шанартай, тон харюусалгатай политическэ хэрэг болоно. Энээнние амжалтатайгаар үнгэргэхын тула нютагай Соведүүд партийна организацинуудай хүтэлбэри доро ажалшадай дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Байгша оной август һарада Бэшүүрэй аймагай Калининэй нэрэмжэтэ колхозой таряашад болон механизаторнууд ургасаяа эмхитэйгээр хуряаха, гүрэндэ түсэбһөө гадуур таряа тушааха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, республикынгаа бүхы таряашадта хандаа һэн. Тэрэ хандалгыень ажалшадта ойлгуулжа, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар аймагуудай болон сельскэ, сомоной Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, саг үргэлжын комиссинууд, депутадууд ехэ хүдэлмэри хээ.

Нютагай Соведүүдэй олон депутадууд республикын түрүү механизаторнуудай жэшээгээр социалис мүрысөөндэ оролсоод, таряа хуряалга дээрэ эрхим һайнаар хүдэлжэ, бүгэдэндэ үльгэр жэшээ харуулжа ябана. Тэдэнэй зарим нэгэнэй нэрэ дурдаа һаа, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой комбайнер В. П. Фалилеев, Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комбайнер Н. Ж. Гаргаев, Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхозой механизатор А. В. Федоров. Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой автомашинын жолоошон Г. Т. Гармаев болоно.

Ажалша арад зонойнгоо, түрүү ажахынуудайнгаа абаһан социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэнь Бэшүүрэй, Хяагтын, Кабанскын, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй болон бусад аймагуудай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд ехэхэн оролдолго гаргажа байна. Тэдэнэр таряа хуряалгын асуудалаар шангa шалгалта, семинар, суглаа, зүблөөнүүдые үнгэргөө, элдэб техникэ, автомашина, хүнүүдые олоор колхоз, совхозуудта ябуулаа. Ургаса хуряалга дээрэ хүдэлжэ байгаа хүнүүдэй эрилтые хангахын түлөө нютагай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд шухала хэмжээнүүдые абана.

Жэшээлхэдэ, Зэдын аймагай бүхы колхоз, совхозуудта депутадуудай, арадай хинагшадай саг зуурын постнууд байгуулагдаад, хуряалгын шанар шалгана, дутагдалнуудые усадхаха бодото хэмжээнүүдые абана. Һаяхан Боринин совхозой, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой арадай хинагшад, депутадуудай постнууд зарим полиин шанар муутайгаар хахалагдаһые элирүүлээд, дары хэмжээ абажа усадхуулаа.

Таряа хуряалгын эхилһээр нилээд сагай үнгэрөөшье һаа, зарим ажахынуудта энэ хүдэлмэри үшөөл удаанаар, нэһанда хүрэхэгүйгөөр ябана. Энэ талаар илангаяа Прибайкалиин, Загарайн, Сэлэнгын, Хурамхаанай, Түнхэнэй аймагуудай олонхи ажахынууд гээгдэлдэ оронхой.

Мүнөө таряа хуряалгын хүдэлмэрие нэгэшье час, нэгэшье минута һаатуулжа болохогүй. Аймагай болон сельскэ, сомоной Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомүүд, хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссинууд, хүдөө ажахын управленинүүд хуряалгын хүдэлмэри түргэдхэхэ талаар шухала хэмжээ абаха уялгатай. Тэрэниие зүбөөр эмхидхэхэ, ажалай түрүү дүй дүршэл, онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, комбайн, автомашинануудай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, предприяти, организаци, эмхи зургаануудһаа хүнүүдые, автомашинануудые нэмэжэ, колхоз, совхозуудта гаргаха, олон хүн зоной хабаадалгатай воскресник, субботнигуудые үнгэргэхэ гээшэ нютагай Соведүүдэй шухала зорилго болоно.

Ургаса хуряалгын амжалтые тэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүд — комбайнернууд, механизаторнууд, автомашинын жолоошод, поли, тоог дээрэ хүдэлжэ байһан хүдэлмэрилэгшэд шиидхэхэ байна. Тиимэһээ тэдэниие һайн эдеэ хоолоор, байра байдалаар хангахын, эрилтэ, гуйлтыень гүйсэд дүүргэхын тула нютагай Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, саг үргэлжын комиссинууд, депутадууд үдэр бүри оролдожо байха уялгатай. Эдэ үдэрнүүдтэ соёл культурын, худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалха эмхи зургаанууд таряа хуряалга дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдтэ бүхы анхаралаа хандуулна. Хөөрэлдөө, элидхэл уншагдажа, зүжэг наада, кино харуулжа байха хэрэгтэй. Мүн нүүдэл наймаан, эмнэлгэ эмхидхэгдэхэ болоно.

Поли дээрэ нэгэшье хоолос үлэхэ ёһогүй, тоог дээрэ нэгэшье центнер таряан гутаха ёһогүй. Энэ талаар нютагай Соведүүд, саг үргэлжын комиссинууд, депутадууд, арадай хинагшад эрид хэмжээнүүдые абажа байха уялгатай.

Ороохо таряан Эхэ ороноймнай үнэтэ баялиг мүн. Тиимэһээ ургуулһан таряагаа саг болзортонь, һайн шанартайгаар хуряажа абаха, гүрэндөө ехээр худалдаха талаар абаһан социалис уялгануудаа бэелүүлхын түлөө эһо тэмсэл дэлгэрүүлхэ гээшэ нютагай Соведүүдэй нэн түрүүшын уялга мүн.

...РААЛЬҺАН ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛХЭЭР

...дотороо ороохо таряа эгээл баян ургаса хуряа... Еланай отделениин... Клименинэй хүтэлбэрил... бригадын үнинэй механизатор Георгий Гаврилович ... звеногой гэшүүд ... гаран центнер таряа ... ажахы соогоо эрхим... ябана. Дурсагдагша ... гурбан комбайнер ... бүрсэ 1.500—1.900 ... таряа сохижо суглуулаад байна. Мүрысөөндэ ... энэ звено таряа ... үедэ бүхыдөө ... центнер ороохо сохихоор ... тэй юм. Тиин мүнөө ... нернууд энэ даабаряа холо үлүүлхэ зорилготойгоор ажаллана. Ушарынь хадаа, байгша ондо эндэхи ороохо таряанай ургаса яһала һайн, гектарай 20 центнер шэниисэ абтана.

Таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахын хажуугаар отделениин механизаторнууд намарай паар ехээр хахална. Энэ ажалда дүршэлтэй механизаторнууд К. Залуцкий, А. Ермолаев, гэгшэд эрхимлэжэ, халаанайнгаа нормо хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

Манай корр.

Кабанскын аймаг.
Байгалай совхоз.

ТАРЯА ХУРЯАЛГЫН БҮХЫ ХҮДЭЛМЭРИИЕ ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР ЯБУУЛАЯ!

ТАРЯА ХУРЯАЛГА-76

ҺАЙН ҺАЙХАН ЖЭШЭЭГЭЭР

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ таряа хуряалгые эмхитэйгээр, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ гээшэ механизатор, таряашан бүхэнэй нангин зорилго болоно. Мүнөө ургаса хурялалга ажахыдамнай эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд 1976 ондо ургаса хуряалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ, гүрэндэ түсэбһөө гадуур таряа тушааха гэһэн һайн һайхан үүсхэл гаргаа һэн. Энэ үүсхэлыень манай совхозой таряашад, механизаторнууд, жолоошод һайшаан дэмжэжэ, республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсобо. Тиигэжэ механизаторнууднай өөһэдынгөө арга боломжо тодорхойлоод, социалис уялгаяа шэнэлбэ. Энэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ таряа хуряалгаяа эмхитэйгээр, һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, гүрэндэ 6 мянган центнер ороохо таряа тушааха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 9 мянган центнертэ хүргэхөөр дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаад, арга боломжоё, хаба шадалаа элсүүлэн ажаллажа эхилээ.

Энэ зорилго бэелүүлхэ аргатай гээшэ гүбди? Яһала дүүргэгдэхээр. Байгша ондо ороохо таряанай ургаса алишье поли дээрэ һайнаар ургаа. Һүүлшын хэдэн жэлэй туршада манай эндэ иимэ баян ургаса ургаагүй гээ һаа алдуу болохогүй.

Таряа хуряалга гээшэ эгээл харюусалгатай хаһын нэгэн мүн. Энээниие эмхитэйгээр, богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэхын тула бүхы машина техникэеэ бүтээсэтэйгээр, һаадгүй хүдэлгэхэ бологдоно. Мүн таряашадай ажал баһал һайнаар эмхидхэхэ, дутагдалыень усадхаха эрилтэ табигдадаг. Тиин оньһон техникэеэ һайнаар ашаглахын тула манай ажахын механизаторнууд байгша оной таряа хуряалгада комплексно арга түрүүшынхеэ хэрэглэбэ. Энээнэй ашаар совхозой механизаторнууд таряа хуряалгаяа хүдэлмэриин 18—20 үдэрэй туршада дүүргэхэ зорилготой. Тиигэжэ совхоз дотор хуряалгын-транспортна 2 комплекс эмхидхэгдэжэ, мүнөө хүдэлгэгдэжэ байна. Нэгэдэхи комплексые даагшаар совхозой агроном Д.-С. С. Дашиев томилогдонхой. Хоёрдохиниень КПСС-эй гэшүүн, үнинэй механизатор, мүнөө тракторна бригадын бригадир А. Цыренжапов хүтэлбэрилнэ. Байгуулагдаһан 2 комплексдо бүхыдөө 12 звено эмхидхэгдээ. Дурсагдаһан звенонуудта хамта дээрээ 25 комбайн, элдэб түхэлэй 11 трактор, 10 автомашина, гагнаалга хэхэ нүүдэл 2 агрегат, 2 автозаправщик болон бусад оньһон техникэ элсүүлэгдэнэ.

Байгша ондо совхозоймнай механизаторнууд бүхыдөө 46400 центнер ороохо таряа хуряажа абаха түсэбтэй юм. Бүхы 5600 гектар тарилгымнай 3017 гектарынь шэниисэ, 2483 гектарыень обёос, мүн бусад ургамал эзэлдэг юм. 1975 ондо таряалангай гектар бүриһөө 7,8 центнер ороохон абтаһан юм. Харин байгша ондо энээнһээ ехэ ороохо таряан абтахаар хараалагдана.

Мүнөө баал суглуулгада 12 комбайн хүдэлгэгдэнэ. Совхозой 2 комплексын 13 комбайн шэниисэ баал болгон сабшана. Ургаса хуряалгада эрхимлэжэ ябаһан комбайнер Ц.-Д. Ц. Цыдыпов халаанайнгаа нормо хододоо үлүүлнэ.

Нёдондо намар энэ нүхэр 511 гектарай таряа хадажа, 2167 центнер ороохо сохиһон юм. Энэ намарай таряа хуряалгада 4200 центнер таряа сохихоор социалис уялга абанхай. Дүршэлтэй механизатор П. Гармаев баһал мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Нёдондо совхозой залуу механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, 4300 центнер ороохо сохиһон М. П. Гарифулин байгша ондо мүн лэ урагшатай ажаллана. Залуу комбайнер мүнөө 4970 центнер таряа сохихоор социалис уялга абаад ажаллажа байна.

Таряа хуряалгын үедэ механизаторнуудай дунда дэлгэрхэ социалис мүрысөөнэй гурим хамтын суглаан дээрэ баталагдаа һэн. Мүн механизатор, жолоошод, трактористнуудай салин хүлһэн тодорхойлогдоо. Байгуулагдаһан хуряалгын 2 комплексдо агитатор, политинформаторнууд табигдаа, мүн лэ партиина бүлэгүүд эмхидхэгдээ. Совхозой дирекци, партком, профсоюзай рабочком таряа хуряалгын үедэ механизаторнуудые худалдаа наймаанай, медицинын, соёл культурын талаар хүсэд хангахын тула горитой хэмжээнүүдые хараалаа.

Казахстанай партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев дэлгэрэнгы үгэ хэлэхэдээ: «Ушарһан бэрхэшээлнүүдые дабахын тула шэн габьяа, гүнзэгы мэдэрэл гаргаха ба мэргэжэл шадабаряа элсүүлхэ, хуряалгын бүхы конвейерэй һайн хүдэлмэри эмхидхэхэ» гэжэ онсолон тэмдэглээ һэн.

Энэ тон зүб. Ургасын хубиин заяан совхозоймнай механизаторнуудай хүсэлэл оролдолгоһоо ха юм. Тиимэһээ таряашаднай бэрхэшээлнүүдые дабажа, абаһан социалис уялгаяа бэелүүлхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллажа захалба.

Г. САНГАДИЕВ.
Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой директор.

КОЛХОЗ СООГОО ТҮРҮҮЛНЭ

РЕПОРТАЖ

Колхозой түб — Бага Куналей һууриһаа хойшоо, харьялан урдаһан Хёлго голой хүүргээр гарамсаар тээ саанахана ута гэр харагдаха. Энэмнай «Победа» колхозой нэгэдэхи отделениин полевой стан гээшэ. Энэ гэрэй зүүн урдахи гүбээ дээгүүр комбайнуудай аалихан дабшаха харагдаба.

— Манай нэгэдэхи отделениин комбайнууд гээшэ. Колхоздомнай бүхыдөө тракторно-таряан ажалай гурбан бригада эмхидхэгдэнхэй. Эдэнэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр нэгэдэхи бригада түрүүлжэ ябана, — гээд колхозой ахамад агроном Виктор Максимович Арсентьев хөөрэнэ.

Эндэхи таряалан дээрэ ажаллажа байһан нэгэдэхи бригадын комбайнернууд бүхы техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, ургаса хуряалгаяа богони болзорто үнгэргэхөөр эрмэлзэнэ. Мүнөө эндэ 8 комбайн хүдэлгэгдэнэ.

—Бригададамнай хамтадаа 2.600 гектар ороохото ургамал хуряаха юм. Һүүлэй мэдээгээр 306 гектарай таряан хуряагдаа. Тиихэдэ 500 гектарайхинь суглуулагдажа, 8.500 центнер ороохон сохигдобо. Таряанай ургаса яһала һайн. Гектарай дунда зэргээр 15—16 центнер шэниисэ абтана. Зарим полинуудаймнай таряан һаял нэгэ жэгдээр эдеэшэжэ байна. Тиимэһээ сэхэ хуряахаар шиидэхэйбди, — гэжэ бригадир Анатолий Спиридонович Фалилеев мэдүүлбэ.

Колхозой комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй һүүлшын дүнгөөр үнинэй комбайнер Александр Ефремович Некипелов шалгаржа гараба. Энэ нүхэр хэдэн жэлэй туршада Федосья Павловна һамгантайгаа суг хүдэлдэг юм.

Федосья Павловна енотоол ажалша бэрхэ эхэнэр. Мүнөө юһэдэхи жэлээ өөрынгөө нүхэр Александр Ефимовичэй туһалагшаар таряа хуряалгада хүдэлнэ. Федосья Павловна гансашье таряа хуряалгада хүдэлдэг бэшэ юм. Үнгэрһэн үбэл К. А. Самокрутовай отарада хурьга абахадань туһалжа, 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абалсаһан байна. Зундаа хонидой ноохо хайшалалгада эдэбхитэйгээр хабаадажа, 530 толгой хони эрхим шанартайгаар хайшалаад, колхоз соогоо түрүү һуурида гараа һэн. Мүнөө хадажа ябаһан таряагаа Федосья Павловна өөроо тариһан байна.

— Өөрынгөө тариһан таряае өөроо хуряажа абаха ёһотой гээшэб, — гээд Федосья Павловна энеэбхилнэ.

Мүнөө үедэ Некипеловтэн 300 гектарай шэниисэ баал болгон унагаагаа. Тэрэнэйнгээ 220 гектарыень суглуулжа, 2200 центнер ороохо абаад байна. Комбайнернууд А. Самокрутов, А. Илюснин болон бусад халаан бүриингөө даабарие 130—150 процент дүүргэжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана. Алтан шаргал таряа тээһэн машинанууд колхозой тоог тээшэ гүйлгэлдэнэ. Жолоошодой дунда А. И. Бабошин илангаяа шалгаржа, халаан соогоо 12—13 эрьесэ хэжэ үрдинэ.

Байгша ондо тус колхоз 15 мянган центнер ороохо Эхэ орондоо үгэхөөр хараална. Энэнь түсэбһөө 3000 центнеэрээр үлүү болоно. Абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула колхозой механизаторнууд хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлнэ.

М. САНДАНОВ
Бэшүүрэй аймаг.
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ Федосья Павловна, Александр Ефремович Некипеловтэн баал суглуулга дээрэ.

Ц ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Промышленность— хүдөө ажахыда

ҺАЛБАРИИН ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

Энэ жэлэй ургаса хуряалгада шухала хэрэгтэй оньһон техникэ хүдөө ажахыда болзорһоонь урид эльгээхэ талаар К. Е. Ворошиловай нэрэмжэтэ Днепропетровско комбайнай заводой коллективэй патриотическа үүсхэлдэ арадай ажахын олон һалбариин хүдэлмэрилэгшэд халуунаар харюусаба. Промышленна предприятинууд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Барилгын, харгы замай ба коммунальна машина-бүтээлгын министрэй нэгэдэхи орлогшо В. К. РОСТОЦКИИ хүдөөгэй ажалшадта туһаламжа үзүүлхэ программануудаа ямараар бэелүүлжэ байһан тухайдаа ТАСС-ай корреспондентдэ нигэжэ хөөрэбэ:

— Һалбаримнай предприятинууд 517 экскаватор, 356 бульдозер, 794 скрепер ба бусад машина болзорһоонь урид бүтээжэ, хүдөөгэй ажалшадта эльгээхэ байна. Экскаваторнуудта, барилгын, харгы замай, хүдөө ажахын машинануудта, автомобильнуудта, тракторнуудта шухала хэрэгтэй запас частьнуудые эльгээхэ түсэбөө бата найдамтайгаар дүүргэжэ байнабди.

Ногооной гурил бэлэдхэхын тула АВМ-1,5А түхэлэй 10 агрегадые түсэбһөө гадуур бүтээжэ, хүдөөгэн ажалшадта эльгээхэ гэһэн нэмэлтэ социалис уялгануудые Кохомско «Строммашина» гэжэ заводой коллектив һалбариингаа предприятинуудай дунда түрүүлэн абаба. Эльгээгдэһэн машинануудые хабсаралгада, тодхон табилгада колхоз, совхозуудта ехэ туһаламжа үзүүлхээр шиидхэгдээ

Хүдөөгэй эд хэрэглэгшэдтэ продукци эльгээхэ юһэ һарынгаа түсэб сентябриин 15 болотор дүүргэхэ гэһэн зорилгоёо Москвагай вентиляторна заводой ажалшад найдамтайгаар бэелүүлжэ байна.

Крюковскэ вентиляторна заводой хүдэлмэришэд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэбэ. Эдэнэр хүдөө ажахые хангаха юһэ һарынгаа түсэб болзорһоонь урид бэелүүлэнхэй. Тиигэжэ Крюковскэ машина бүтээгшэд жэлэйнгээ даабарие ноябриин 20 болотор дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 300 вентилятор бүтээгээд, Московско областиин колхоз, совхозуудта эльгээхэ юм.

Арзамасска коммунальна машина бүтээлгын заводой, Мелитополиин «Гидромаш» заводой, түймэр сарадаг түхеэрэлгэнүүдэй Ливенскэ заводой коллективүүд һайнаар ажаллана.

(ТАСС).

Л. И. Брежневэй Германиин Федеративна Республика ошохо болоһон тухай

ФРГ-тэй федеральна канц... Г. Шмидтын уряалаи... хоёр талын үгэеэ... ...оной ёһоор. КПСС-... Генеральна секретарь Л. И. Брежнев албанай хэрэгээр Германиин Федеративна Республикада ошохо болобо. Албанай хэрэгээр ошолгын болзор саашадаа мэдээсэгдэхэ байна.

„СОЮЗ-22" НИИДЭҺЭЭР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮ... ЭХЭ ТҮБ (ТАСС). Сен... 19-дэ «Союз-22» ... замбуулинай онгосо ... Газарай нюруугай ... зураг буулгажа абалга... анхарал хандуулагда... Космонавтнууд Валерий Быковский, Владимир Аксёнов Советскэ Союзай газар ...ын үргэн ехэ районуу... тодорхойлон хэлэхэдэ, ...байджанай, Урда Ураа... Баруун Сибириин, Фер... голой, Таджикистанай, ... Магаданай облас... Байгал-Амарай түмэр ... барилгын зүүн участогай дүрэ зурагуудые буулгажа абаһан байна.

Научна шэнжэлгэнүүдэй программын ёһоор, экипаж биологическа шэнжэлгэнүүдые хэбэ. Онгосо дээрэ тодхогдон табигдаһан «Биогравистат» гэжэ приборой туһаламжаар дэгдэн хөөрэлгын нүлөөе шэнжэлһэн байна. Загаһанай түрьһэнэй ургаи хүгжэлтые шэнжэлжэ үргэлжэлһөөр.

Нүхэд Быковскиин, Аксёновой бэенүүд һайн, «Союз-22» гэжэ замбуулинай онгосо ниидэһээр.

ОРОНОЙ ПОЛИ ДЭЭРЭ

(ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ)

Сентябриин 20 болотор Россин Федерациин колхоз, совхозууд ороохото ургамалнуудайнгаа 60 миллион шахуу гектарай ургаса хуряаба. Волгоградска, Куйбышевска, Воронежско, Курска ба бусад хэдэ хэдэн областьнуудай колхоз, совхозууд ороохото ургамалнуудаа хадажа дүүргэжэ байна. Краснодарай хизаарай, Кабардино- Балкарай, Хойто Осетиин, Чечено-Ингушай автономито республикануудай ажахынууд ороохон болгогдохо кукуруза, түргөөр эдеэшэдэг барайгар хуряажа захалба.

Свеклошодто халуун хаһа саг орошонхой. Воронежско, Курска, Пензенскэ ба бусад хэдэ хэдэн областьнуудай ажахынууд ургаса хуряажа захалба. Краснодарай хизаарай ажахынууд саахарай свекло суглуулжа эхилээ. Мэргэжэлтэдэй сэгнэһэнэй ёһоор, Кубаньда, Воронежско, Курска, мүн бусад областьнуудта саахарай свекло хуряаха талаар түсэбтэ даабари нилээд үлүүлэгдэхээр хараалагдана. Үндэр баян ургасаяа хуряажа абахын тула РСФСР-эй свеклошод 30 мянга гаран комбайн бэлдээ. Саахарай свекло зөөхын тула олон автомашина таһалагдан үгтэһэн байна.

Хойто Кавказай, Оренбургын областиин зарим районуудай колхоз, совхозууд наран сэсэг хуряажа захалба. 200 мянга шахуу гектар дээрэһээ энэ ургамал абтаа.

Россин Федерациин олон область, хизаарнуудта хартаабха малтагдажа байна. Хара бэшэ хүрьһэтэй зонын ажахынууд 1 миллион 320 мянган гектар дээрэһээ хартаабха абаха юм. Ленинградска, Калужска, Московско областьнуудай колхоз, совхозууд тарилгынгаа талмайн табанай нэгэ хубиһаа хартаабха малтажа абаа.

Казахстанай партийно-ажахын эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгын тобшолол, тодорхойлолгонуудые хүтэлбэри болгон. Россин таряашад ургасаяа хуряахаһаа гадна, 1977 ондо ороохо таряа ба хүдөө ажахын бусад ургамал үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ хэмжээнүүдые абана. Колхоз, совхозууд 13,5 миллион гектарта ехэ гү, али түсэбөөр тариалагдаһан талмайн хахадһаа үлүү хубиданиь намарай тарилга хэбэ. Костромско, Челябинскэ, Тюменскэ ба бусад хэдэ хэдэн областьнуудай ажахынууд тарилгаяа дүүргэээ.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ республика дотор намарай паар хахалалгые түргэдхэхэ нэмэлтэ хэмжээнүүд абтаһан байна. 16,6 миллион гектарта намарай паар хахалагдаба.

Колхоз, совхозууд ерэхэ жэлэй хабарай талмайда урэһэ хүрэнгэеэ бэлдэнэ, поли дээрэ наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые гаргана, малай тэжээл хуряажа үргэлжэлүүлнэ

(ТАСС).

Партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэ городой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан болож үнгэрбэ. 1976 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбэй, абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтын ябаса тухай, Алма-Ата хотодо болоһон Казахстанай партийно-ажахын зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соо тодорхойлогдоһон заабаринуудтай дашарамдуулан, городской партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** элидхэл хэһэн байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь А. Д. Чукаев, Электромашина заводой директор Б. С. Самофеев, приборо бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн **Л. Э. Бизьяева**, гэр барилгын комбинадай начальник **О. Б. Плоткин**, ЛВРЗ-гэй парткомой секретарь **В. В. Саржан**, «Туяана» гэжэ оёдолой фабрикын оёдолшон **Н. Н. Игнатьева**, мяханай комбинадай главна инженер **В. С. Мылзенов**, барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын бригадир **М. И. Халзагаров**, түмэр замай Улаан-Үдын отделениин начальник **А. И. Долгий**, кондитерска фабрикын ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь **Л. С. Попкова** гэгшэд хабаадалсаһан байна.

Суглаанай хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой секретарь **В. Г. Бирюков** хабаадажа, үгэ хэлээ.

Зүбшэһэн асуудалаараа партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан зохихо тогтоол баталан абаа.

ҮЗЭЛ СУРТАЛШАДЫЕ ҺУРГАДАГ ГУЛАМТА

Партиин XXV съезд коммунистнууд болон бүхы ажалшадай политическэ hуралсалда ехэ анхаралаа табиhан байна. «Партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан партийна hуралсалай зорилгонууд тухай» тогтоол съездын hүүлээр КПСС-эй ЦК баталан абаа hэн.

Бүхы коммунистнуд, ажалшад партиин XXV съездын шиидхэбэринүүд болон материалнуудые гүн гүнзэгыгөөр шудалха ёhотой — гээд энэ тогтоол дотор онсо тэмдэглээтэй. Партийна hуралсалые улам hайжаруулха, аша үрэ ехэтэй болгохо гээд мүн лэ эндэ хэлэгдэнэ. Марксизм-ленинизмын үдэшын университедүүдэй хүдэлмэриие улам шангадхаха, партийна, ажахын, үзэл суртална хүдэлмэрилэгшэдые марксистско-ленинскэ сурталда hургаха гуламта болгохо ёhотой гэжэ тус тогтоол дотор заагданхай. Иимэ университедүүдые партиин обкомуудай болгобол, таарамжатай гээд мүн лэ эндэ хэлэгдэhэн байна.

Энэ тогтоолой үндэhөөр КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой марксизм-ленинизмын үдэшын университет партиин обкомой болгогдон хубилгагдаа. Университедэй hуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэтэй хамта манай корреспондент тус университедэй директор Л. И. Коллекертэй хөөрэлдэhэн байна.

АСУУДАЛ: университедтнай хэдэн факультедтэй байхаб?

ХАРЮУ: 3 факультедтэй байха: пропагандистнарай, партийно-ажахын эдэбхитэдэй, нинтын — иимэ факультедүүд байгуулагданхай. Тиихэдэ авиационно, прибор бүтээлгын, «Теплоприбор» заводуудай, локомотив-вагон заhабарилгын заводой партийна комитедүүдэй дэргэдэ университедэй филиалнууд хүдэлдэг ааб даа. Гусиноозерск хотодо университедэй филиал хүдэлдэг юм.

Мүнөө жэлhээ эхилжэ, пропагандистнарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ зорилгоор университедтэ заочно hуралсал бии болгогдохоор шиидхэгдэнхэй.

Үдэшын университет ямар хүнүүдые бэлдэхэб гэхэдэ, жэшээнь, пропагандистнарай факультедэй 4 отделенидэ пропагандистнарые бэлдэхэ, дээдэ ба дунда hургуулинуудай багшанарай эрдэм дээшэлүүлхэ юм. Партийна, ажахын дунда зиндаагай хүтэлбэрилэгшэдэй — цехүүдэй начальнигуудай, тэдэнэрэй орлогшонорой болон бусад тушаалтадай эрдэм дээшэлүүлхэ, уласхоорондын харилсаануудай асуудалаар лекторнуудые бэлдэхэ юм.

АСУУДАЛ: Үнгэрhэн жэлнүүдтэ хэр олон хүнүүд университет дүүргэжэ гарааб?

ХАРЮУ: манай университедэй байгуулагдаhанhаа хойшо 6000 гаран хүн дүүргэжэ гараа. Город соохи партийна организацинуудай пропагандистнар болон политинформаторнуудай 70—80 процентнь манай университет дүүргэгшэд юм. Нёдондо манай университет дүүргэhэн 370 хүнэй олонхинь пропагандистаар, лектораар хүдэлжэ, партийна организацинуудай эдэбхитэд болоно. Мүн олон хүн партийна хүдэлмэридэ hунгагданхай, ажаллажа байдаг.

АСУУДАЛ: Энэ жэлдэ хэды хүн hурахаб, ямар зон бэ гэжэ хэлэжэ үгыт?

ХАРЮУ: 700 хүн hураха, эдэнэй 355-ниинь партиин гэшүүд, 550 хүниинь дээдэ эрдэмтэй юм. Дээдэ hургуулинуудай 80 багшанар hураха. Промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, ахамад мэргэжэлтэд хамта 100-аад хүн эдэнэрэй дунда бии. Жэшээнь, химлесхозой директор Г. И. Баранников, макаронной фабрикын директор Б. В. Болдоров, 162-дохи ПМК-гай начальник Н. Л. Николаев болон бусадые тооложо болоно. Юрын хүдэлмэришэдшье эдэнэрэй дунда бии. Гэр барилгын комбинадай мастер А. Д. Банаев ба бусад хамтадаа 50 хүдэлмэришэд hуралсаха болонхой.

АСУУДАЛ: hуралсал яажа эмхидхэгдэхэб, ямар багшанар хүдэлхэб?

ХАРЮУ: дээдэ hургуулинуудтал адляар hуралсал эмхидхэгдэхэ. Университедтэмнай 4 кафедра: КПСС-эй түүхын, философиин, экономикын, партийна пропагандын методикын кафедранууд бии. Эрдэмэй кандидадууд Н. А. Анпилогов (Зүүн Сибириин технологическа институт), В. И. Затеев (Буряадай багшанарай институт), И. М. Занданов (Буряадай филиал), мүн партиин горкомой пропаганда, агитацийн таhагые даагша В. В. Заикина гэгшэд эдэ кафедрануудые даагшаар томилогдонхой.

Городой дээдэ hургуулинуудай нийтын эрдэмэй кафедрануудай багшанар, партийна, совет болон ажахын хүтэлбэрилхы тушаалтад. Буряадай филиалай эрдэмтэд университедтэ багшалдаг юм. Хамтадаа 60 багшанар, тэдэнэй 35-ниинь эрдэмэй кандидадууд университедтэ хүдэлхэ.

Һуралсалай үедэ hурагшад өөhэд өөhэдынгөө мэргэжэлээр рефераднуудые бэшэжэ, хамгаалха юм. Эдэнэй олониинь хожомоо лекци болодог байха. Гадна пропагандистнарай факультедтэ hурагшад партийна hуралсалда практика гарадаг юм. Октябриин революциин 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, hуралсалай энэ жэлдэ научно-теоретическэ конференцинүүд үнгэргэгдэхэ хараатай. Университедэй hурагшад энээндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаха юм. Энэ жэлдэ шэнэ предмедүүд заагдаха болонхой. КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр теориин ба политикын шухала асуудалнууд, мүнөөнэй эрхэ байдалда үзэл бодолой тэмсэлэй шухала асуудалнууд, хүтэлбэрилэгшын ажал гэhэн курсанууд шудалагдаха болоо. Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэнхэйбди.

* * *

Байгша оной сентябриин 15-да КПСС-эй обкомой ехэ зал соо марксизм-ленинизмын үдэшын университедэй hурагшад сугларба.

КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангые даагшын орлогшо А. Б. Байхалов hуралсалай шэнэ жэлэй эхилhэнтэй дашарамдуулан, эндэ сугларагшадые амаршалба.

КПСС-эй обкомой марксизм-ленинизмын үдэшын университедэй директор Л. И. Коллекер hурагшадые hуралсалай программатай танилсуулба.

Һүүлээрнь «Мүнөө үе сагай үзэл бодолой тэмсэлэй шухала асуудалнууд» гэhэн темээр КПСС-эй горкомой секретарь, түүхын эрдэмэй кандидат Г. Д. Басаев лекци уншаба.

Д. ЖУГДУРОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: партиин обкомой марксизм-ленинизмын үдэшын университедэй hурагшад: «Труд» гэжэ гутал оёдог нэгэдэлэй модельер, комсомолой организациин секретарь Л. П. Чуркина (зүүн гарhаа) Улаан-Үдын кооперативна техникумэй багша А. М. Хамханова гэгшэд түрүүшын хэшээлдэ ерээ. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь, түүхын эрдэмэй кандидат Г. Д. Басаев түрүүшын үдэр лекци уншажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭЭШЬЕ ҺАА

Байгша оной орёо бэрхэтэй уларилтай эрхэ байдалда 54 мянган центнер үбhэ hүрилжэ абаха гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ байгаа.

Тиигэбэшье совхозой дирекци, партком үбhэ хуряалгын эхилhэн түрүүшын үдэрhөө бүхы хүн зоноймгоо, машина техникын хүсэ элсүүлэн табяад, үбhэшэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадаа. Үбhэндэ орохон түрүүшын үдэрhөө оньhожоруулагдаhан 9 звено, морин болон гар ажалай 10 звено тапалгаряагүй хүдэлөө.

Илангаяа Боцын отделениин үбhэшэдые hайнаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглэмээр. Эндэ залуушуул, тэрэ тоодо hургуулиин hурагшад, үбгэд, хүгшэд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд үбhэ хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Тэдэнэр бургааhа шугын забпар, бууса шадархи газарай ногоо сабшажа үгөө. Оньhожоруулагдаhан звенонуудай дундаhаа А. М. Якимов, В. И. Плюснин гэгшэдэй звенонууд хамта 18,5 мянган центнер үбhэ hүрилөө. И. Д. Сюсин, Н. Д. Плюснин гэгшэдэй даадаг звенонууд тус бүридөө 5 мянга гаран центнер үбhэ бэлэдхэжэ абанхай. Эдэнэр арбан хоног бүхэндэ мүрысөөнэй дүнгөөр түрүү hуури эзэлжэ, хэдэн удаа мүнгэн шанда хүртэhэн байна.

Энэ жэлдэ малшад, hаалишад үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ шадал зэргээрээ хабаадалсаа гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Жэшээнь, hү hаалиин фермынхид (даагшань А. М. Сидинкина) багахан звено боложо хүдэлөөд, өөhэдынгөө хүсөөр 400 шахуу центнер үбhэ сабшажа, hүрилжэ абаа.

Мүнөө олонхи звенонууд үбhэ абаха түсэбөө дүүргээшье hаа, бүхы арга хургыень бэдэржэ, ногооной хагдартар сабшаха, тиигэжэ түсэбhөө гадуур шадаал hаа ехээр үбhэ бэлэдхэхэ зорилготой. Энээнэй ашаар ерэхэ үбэлжэлгэдэ адууhа малнай бүдүүн тэжээлээр бардам хүрэхөөр хангагдаха байна.

Мүнөө совхозой дирекци, партком, хүдэлмэришэдэй комитет мэргэжэлтэдтэй хамта бүхыдөө бэлэдхэгдэhэн үбhэ үшөө дахин хэмжэжэ, наринаар бүридхэжэ, шанарыень шалгажа байна. Энээнэй hүүлээр бригада, звенонуудай мүрысөөнэй дүн согсологдохо юм.

С. ЧОЙДОНОВ.
Зэдын аймагай «Заречный» совхозой парткомой секретарь.

БАМ

МҮНӨӨНЭЙ АГУУ БАРИЛГА

ТОННЕЛЬ БАРИЛГЫН ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУ[Д]

Байгал-Амарай түмэр замай эгээл ехэ хоёр тоннель манай республика дотор малтагдан баригдаха юм.

Байгалай тоннель 6,7 километр, Хойто-Муйска тоннель 15,3 километр утатай байха. Гадна Курлы хушуунhаа Нижнеангарск хүрэхэ участогта хамта дээрээ 5 километр утатай үшөө дүрбэн тоннель малтагдаха байна.

Байгалай ба Хойто-Муйска тоннельнүүдые малтаха бэлэдхэлэй хүдэлмэри мүнөө түлэг дундаа ябуулагдажа эхилээ. Эндэ гэр байранууд баригдана, хэрэгтэй түхеэрэлгэ асарагдана. Байгалай тоннель малтаха ёhотой 12-дохи тоннельнэ отрядай коллективэй хада малталгын гол хүдэлмэрээ хэжэ эхилхэ үдэрынь дүтэлбэ.

«БАМтоннельстрой» управлениин партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан hаяхан Нижнеангарскда үнгэргэгдөө. СССР-эй Главтоннельметростройн начальник, Социалис Ажалай Герой Ю. А. Кошелев суглаанда хабаадалсаба. Байгша оной эхинhээ управлениин коллективэй хэhэн хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд ба ойрын сагай зорилгонууд суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

11-дэхи, 12-дохи, 16-дахи тоннельнэ отрядуудhаа «БАМтоннельстрой» нэгэдэнэ. 11-дэхи отряд Хойто-Муйска тоннель, 12-дохи отряд Байгалай тоннель ба гурбадахи отрядынь Яхадтахи Тында-Беркатит гэhэн харгыда Нагорно тоннель малтаха хүдэлмэри хэнэ.

«БАМтоннельстрой» управлениин начальник И. А. Салопекинэй хэhэн элидхэл соо hонирхолтой тоо, баримтанууд дурдагдаа. Хэрбээ 1975 оной январиин 1-нэй байдалаар тоннельщигүүдэй тоо 750 хүн байбал, байгша оной августын 1-дэ тэдэнэй тоо 2300 хүн болоо. Үйлэдбэриин хэмжээн 2,5 дахин шахуу дээшэлээ. Тоннельщигүүд эмхидхэлэй талаар бэхижээ, тэдэнэй урда табигдаhан техническэ орёо зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха болоо. Автобазын жолоошон В. Н. Николаенко, 12-дохи тоннельнэ отрядай проходчигуудай бригадир П. Г. Черноморов, 11-дэхи тоннельнэ отрядай модошо дархашуулай бригадир Е. А. Четвернин, тус отрядай начальнигай уялга дүүргэгшэ С. А. Смирнов болон суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн бусад хүнүүд энээн тухай тэмдэглээ.

Карагандинска спецшахтоуправлениин Прибайкальска горно цехэй коллектив тоннельнүүдые малталгын техническэ орёо зорилгонуудые шиидхэжэ эхилhэн байна гэжэ энэ цехэй начальник В. И. Саидгареев партийно-ажахын эдэбхитэдтэ элидхэбэ.

Тус цехэй коллектив Хойто-Муйска ба Байгалай тоннельнүүдые барилгада 19 миллион түхэригэй гэхэ гү, али жэл бүхэндэ 4—5 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэхэ ёhотой юм. Хада уула сүмэ сохин гараха дүрбэн ствол малтагдаха юм. 196 метр гүнзэгыдэ хүрэхэ нэгэ ствол Байгалай тоннельдэ, 165, 319 ба 345 метр гүнзэгы стволнууд Хойто-Муйска тоннельдэ малтагдаха байна.

Энээнhээ гадна, хамта дээрээ 20 мянган метр утатай 90 скважина малтагдаха юм. Казахстанай горнягууд Байгаалиин хүндэ хушэр эрхэ байдалда ажаллаха болоно. Байгалай тоннелиин өөдөө гараха ствол малталгын гидрогеологическа туршалгэ хэжэ, түрүүшын гушаад метрэй газар малтахада ехэ уhан, сүүдхын 2 мянганhаа 6,3 мянган кубометр хүрэтэр гараа. 1-дэхи стволдо газар дорохи уhанай хүсэн 18—20 атмосферэдэ хүрэhэн байна.

Стволнуудые малтаха хүдэлмэри иимэ орёо байдалда хэгдэхэ болоно, тиимэhээ нарин нягта бэлэдхэл хэхэ, мүн хэрэгтэй түхеэрэлгээр хангаха онсо харюусалгатайбди гэжэ В. И. Саидгареев тэмдэглээ. Тиихын тула 3 мянган тонноhоо үлүүтэй түхеэрэлгэ иишэнь асарха, тодхохо, 400 шахуу тонны аргамжа, кабель ба прокат хэрэгтэй болоно. Стволнуудые бүхэлхын тула 7600 кубометр түмэр-бетон хабсаралга хэхэ, 8 мянган тонно тюбинг тодхохо, мүн 100 тонно тэhэлэлгын материал (взрывчатка), хэдэн арбаад мянган тонно барилгын материал гэхэ мэтэ зөөгдэхэ ёhотой.

Ашаа шэрэлгэ үдэр бүхэндэ ехэ боложо байна. Тиимэhээ суглаанда хабаадагшад транспортна холбооной хангалтагүй байhан тухай hанаагаа зобожо байhанаа хэлээ. БАМ-ай хажуугаар гараха автохаргы барилгые түргэдхэхэ, харгы барилгын шанар hайжаруулха тухай тэдэнэр онсо тэмдэглэhэн байна.

Материально - техническэ хангалгын конторын (КМТС) начальник В. П. Гомозов иигэжэ хэлээ: «Тоннельнүүдтэ ашаа шэрэлгые түргэдхэхэ, бүрин бүтэнөөр хүргэхэ ёhотойбди. Энэ хэрэг харгын байдалhаа, жолоошодhоо ехэ дулдыдана. Харин зарим жолоошод ашаае бүрин бүтэнөөр хүргэхэ тухай бодомжолногүй. Эдэрхэй, бутархай хэрэгсэлнүүдые асарха ушар үсөөн бэшэ үзэгдэнэ».

Ашаае зүбөөр бүридүүлхэ, гамтайгаар ашаха ба буулгаха, автотранспортын хүдэлмэри хинан шалгаха, диспетчерскэ алба ба заhабариин бааза байгуулха тухай, жолоошод тушаа hаналаа табиха, тэдэниие гэр байраар хангаха шухала тухай суглаанда хабаадагшад хэлэhэн байна. Тоннельщигүүдые гэр байраар хангаха асуудал мүнөөшье онсо шангаар табигдаhан зандаа. Харин генподрядчик болохо «Нижнеангарсктрансстрой» трестын энэ зорилго шиидхэхэ хэрэгтэнь туhаламжа хүргэдэггүй байhаниинь гэмшэлтэй.

— Тоннельнүүдые барихаар бидэнэр БАМ-да ерээбди. Харин генподрядчигай анхараагүй ушарhаа гэр байра өөhэдөө бариха баатай болообди. — гэжэ 12-дохи тоннельнэ отрядай проходчигуудай бригадир П. Г. Черноморовой хэлэhэниинь ехэ зүб байна.

— Трестын барилга-хабсаралгын хоёр поезд Байгалай ба Хойто-Муйска тоннельнүүдтэ 12 байратай табан гэр энэ жэлэй дүүрэтэр бариха юм, — гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн «Нижнеангарсктрансстрой» трестын эрхилэгшын орлогшо [...] Власов мэдүүлээ.

Харин, эдэнь тэдэ[...] рэглэмжэ хангахагүй [...] БАМ-ай Буряадай [...] дээрэхи эгээл шухала [...] рилганууд болохо то[...] нүүдые барилгада [...] рядчигай хабадалга [...] тэйшье, аша үрэтэйш[...] ха ёhотой гэжэ суглаа[...] баадагшад эрилтэ таби[...]

СССР-эй Транспо[...] рилгын министерствы[...] «ГлавБАМстройн» [...] бэрин ёhоор Буряадай [...] ток дээрэ барилга-хаб[...] гын үшөө хоёр поез[...] жэлэй дүүрэтэр эмхи[...] хэ ёhотой. Эдэ коллек[...] тоннельнүүдэй пос[...] шадар гэр байра, [...] риин барилга бодх[...] юм.

Суглаан дээрэ үгэ [...] hэн СССР-эй Глав[...] метростройн нача[...] Ю. А. Кошелев тонн[...] гүүдэй мүнөө үеын [...] риин гол шэглэлнүүд [...] эли тодоор заажа [...] «Таанад гол хүдэлма[...] жэ эхилээ байнат. [...] hайнаар, үргэн дал[...] гаар хэжэ эхилээ [...] hайн бэлэй. Тиихы[...] таанадай урда таб[...] мүнөөдэрэй зорилго [...] рүүн шиидхэхэ [...] гэжэ тэрэ тэмдэглэhэ[...] на.

Хүдэлмэришэдэй [...] жэл шадабаряа улам [...] лүүлхэ, тоннельщи[...] мэдэлэ үгтэhэн мүнө[...] техникэ ашаглан [...] шадабаритай болгохы[...] hуралсалай пунк[...] эмхидхэхэ шухала тух[...] рэ тогтон хэлээ. Мүн [...] бэриин культура дээ[...] хэ, үйлэдбэрине эм[...] хүтэлбэрилхэ түрүү [...] арга хэрэглэхэ, бри[...] подряд нэбтэрүүлхэ, [...] лис мүрысөөе улам [...] рүүлхэ тухай тэмд[...] байна.

«БАМтоннельстрой» [...] дэ хэдэн арбаад [...] үйлэдбэриин түрүү[...] тоннелиин газар эгээ[...] рүүлан малтажа эхи[...] лэ хүртэхын түлөө [...] сөөндэ эрхимлэгшэд [...] доно. Ажалай түү[...] 4-дэхи участогай [...] гай орлогшо А. И[...] рей, комсомол-залу[...] бригадые даагша А. [...] слесарь-хабсаргагша [...] Втюрин, модошо [...] Б. Б. Балданов, [...] ро-гагнуургшан Н. А. [...] ко, проходчик Н. [...] лан, жолоошод В. И. [...] И. С. Мокров, [...] шинист Г. С. Горо[...] то» экскаваторай м[...] В. В. Пшеваров, [...] транспортын хүдэлм[...] В. П. Фролов, инже[...] И. Д. Бояркин, В. В. [...] кулов гэгшэд элидха[...] нэрлэгдэhэн байна.

Түрүүшүүлэй тоо [...] ерэхэ бүри олошоржо [...] hаар. Тэдэнэр, нэн [...] түрүү хүдэлмэришэд [...] женернууд, оро[...] транспортна барилг[...] хэдэ шухала болохо [...] лай ба Хойто-Муйска [...] нельнүүдые барилг[...] техническэ зорил[...] дүүргэхэ байна [...]

ВЛКСМ-эй ЦК-[...] ай штабай начальник [...] Сущевич, Строй[...] Нижнеангарскын тапа[...] лөөлэгшэ З. Н. Кольча[...] байкальска дорпо[...] түрүүлэгшэ В. В. [...] КПСС-эй Хойто-Бай[...] райкомой секретарь [...] Бодров партийно[...] эдэбхитэдэй суглаан [...] үгэ хэлээ.

А. КУКЛ[...]
манай [...]

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ОЛОНДО ЖЭШЭЭ ХАРУУЛАН...

Хэрээстын ара гэжэ газарта Химнын совхозой эрхим хонишодой нэгэн Радна Самбуевич Раднажаповайхи ажаhуудаг юм. Радна Самбуевич Раднацыбик hамгантаяа арба наймадахи жэлээ хони харууhалжа байна. Үнгэрhэн табан жэлдэ тэдэнэй туйлаhан дүнгүүд илангаяа баясуулмаар. Раднажаповай хүтэлбэрилдэг хонишодой бригада табан жэл соо 2763 хурьга гэхэ гү, али түл абаха түсэбөө 110,2 процент, ноохо хайшалха даабаряа 103 процент дүүргээ hэн. Хараалагдаhан даабариhаа үлүү шэгнүүртэй хурьгадые жэл бүри совхоздоо тушаана. Табан жэл соо хурьгадай шэгнүүр нэмээхэ түсэбтэ даабаринь 26,4 процентээр дээшэ дүүргэгдэбэ. Иимэ ялас гэмэ ажалай амжалтаар эдэ нүхэдэнан арбадахи табан жэлые угтаhан байна.

Түрүү хонишод арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эрхим амжалта туйлахын түлөө тэмсэжэ байна.

Бэлшээреэ hайжаруулжа, ногоонойнь ургаса арьбадхаха, үбэлжэлгын үедэ хүрэхэ үбhэ сабшажа абаха гээшэ эдэ хонишодой гол хэрэгынь болонхой. Гурбан жэлэй саада тээ коммунист Раднажапов фермэ шадарай тусгаар участогтай болохо зорилго урдаа табиhан юм. Энэ хурадхалыень совхозой партийна комитет, дирекци hайшаагаа бэлэй. Тэрэ гэhэнhээ хойшо гэдэнэр ехэ юумэ хээ: участогаа өөhэдөө хорёолоо, жэл бүри ногоон hолоомоной баян ургаса хуряана. Хонишоной үүсхэл, хэпэн ажал аша туhаар ехэ байба. Тарипан зелёнкын хахадынь хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ үедэ хэрэглэгдэнэ.

— Эхэ хонидни тэнхээ тамираар hайн, олоороо ороондо ороно. Үлэhэн зелёнкоёо малайнгаа байра шадар сомонобди. Мүнөөшье тэжээл элбэг. Юрэдөө, малай эдихэ юумээр дуталданагүйбди гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

— Малтнай hайн лэ байдаа, — гэбэди.

— Зунай хүхэ ногоон дээрэ таргалhан хонид үдэсэтэй байдаг, үбэлжэлгые hайнаар дабадаг, — гэжэ Радна Самбуевич сэхэ хэлээ.

Энэ нүхэр үрэжүүлэлгын эхилтэр хонидоо таргалуулжа шадаа. Ногооной хагдархада, hүрэгөө ногоон hолоомоной узуурта бэлшээдэг, хонидоо өөhэдөө үрэжүүлдэг гуримтай. Мүнөө эндэ эхэ хонидые үрэжүүлэлгэ эмхитэй, гуримтайгаар ябуулагдажа байна.

Мүнөө Раднажаповтан 580 эхэ хонитой юм. Эндэ искусственна аргаар үрэжүүлэлгын пункт hайнаар бэлдэгдэнхэй. Ханань шабагдаhан, сагаадагдаhан, досоонь ариг сэбэр, дулаахан. Пункт шадархи хашаа, хорёонь заhабарилагданхай. Микроскоп, үрэжүүлдэг шприц, термос, бусад түхеэрэлгэнүүд хуу бэлэн. Хонидойнь хорёо шэбхэ шабааhанhаа сэбэрлэгдэнхэй. Бэдэрдэг хүсэнуудай эдихэ юумэдынь хуу бии, hайхан үбhэн, бүлеэн уhан, дабhан, минеральна элдэб тэжээлнүүд — модоной хөө, яhанай гурил, мел гэхэ мэтын шухаг зүйлнүүд хүсэд хүрэхөөр бэлдэгдэнхэн байха юм.

Амжалта хэзээдэшье өөрөө ерэдэггүй, тэрэниие туйлаха хэрэгтэй гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Ажалай hайн үрэ дүн өөрын эшэ үндэhэтэй, эхи захатай гэжэ мэдээжэ ааб даа. Коммунист Раднажаповай даадаг хонишодой бригада бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, нэн түрүүн ажалай журам, эмхидхэл hайжаруулха, бүхы техникэеэ зэр зэмсэгээ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, хүдэлмэриин шанар hайжаруулха гээшэ гол зүйлнай гэжэ онсолон тодорхойлhон шуу.

Хонишодто ямар техникэ байха бэлэй гэжэ зарим уншагшад гайхажа болохо. Раднажаповай бригадада «Шасси-Т-16» түхэлэй бишыхан трактор, трактораар шэрэжэ хүдэлгэхэ косилка, тармуурнууд даалгагданхай. Эдэл техникэеэ зүбөөр, дүүрэн хүсэн соонь ашаглаhанай ашаар Радна Самбуевич Раднажаповтан Сагаан аралай сабшалан дээрэhээ мянга гаран центнер hайн шанартай үбhэ хуряажа абанхай. Тэрэшэлэн фермэ шадарай 40 гектар газарта таригдаhан зелёнкоёо мүн лэ өөhэдынгөө хүсөөр хуряажа, газаагаа зөөжэ hүрилдэжэ байна.

Радна Самбуевич арба нэгэн үхибүүдээ ажалша бэрхээр хүмүүжүүлдэг энэрхы сэдьхэлтэй эсэгэ юм. Сэлэнгын дунда hургуули дүүргэhэн Дулма басаганиинь мүн лэ хонишон болонхой. Энэ жэлдэ ондоо тээhээ хурьгашадые абангүй гэр бүлынгөө хүсөөр хонидой хурьгалалга үнгэргэhэн, үбhөө сабшажа абаhан байна. Мүнөө хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ эхилээ. Хонишодой үдэр бүриин хүндэ хүшэр ажалда Сергей, Николай хүбүүдынь, Дулма, басаганиинь, Светлана, Римма бэринүүдынь туhалдаг юм. Һамган Раднацыбигынь олон үхибүүдтэйб гээд гэртээ hуужа байдаггүй, нийтын хонин hүрэгэй тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ аhан шадалаараа оролсоно.

— Энэ жэлдэ абаhан уялгаяа яhала гэмгүйгөөр дүүргэхэ бэзэбди гэжэ hанагшаб. Зуун эхэ хонин бүриhөө зуунhаа үсөөн бэшэ хурьгадые абаха, хонин бүриhөө 3,2 килограмм ноохо хайшалха уялга абанхайбди. Константин Григорьевой хүтэлбэрилдэг хонишодой бригадын коллективтэй мүрысэнэбди. Минии hанахада, амжалтатай ажалаймнай нүхэсэл, түшэг тулгуурнинь хадаа манай өөhэдымнай hэшхэл, оролдолго болоно бшуу. Хамтын хэрэгэй түлөө бүхы сэдьхэлээ зорюулан, үнэн сэхээр хүдэлөөд ябахада, малша хүнэй сэдьхэл уужам, амгалан тэниглэн байдаг гээшэл даа, — гээд Радна Самбуевич үнэн зүрхэнhөө мэдүүлээ hэн.

Радна Самбуевич Раднажапов нютаг голдоо хүндэтэй, үнэн сэхэ ажалаараа шалгарhан коммунист. Залуу малшадта саг үргэлжэ туhалжа, hургаал заабари үгэжэ байдагаараа тэрэ бүришье магтаалтай. Ушар ёhоёо мэдэхэ, сэбэр сэхэ ябадалтай, залуушуулые хүмүүжүүлдэг заабаришан коммунист Радна Самбуевич гүрэн түрын үндэр шагналда нэгэтэ бэшэ хүртэhэн гээшэ. Тэрэнэй үбсүүндэ «Шэнэ ба боро газар эдлүүрилhэнэй түлөө», «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медальнууд, «Юhэдэхи табан жэлэй ударник» гэлэй тэмдэг, Хүндэлэлэй Тэмдэгэй орден хадаглагдаа юм.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

Сэлэнгын аймаг.

Ярославлиин Ленинэй ба Октябриин Революциин ордено заводто хэгдэдэг шинэнүүд ехэ бүхэ, удаан элэдэггүй, тиимэhээ ороной автомобиль болон трактор бүтээгшэдэй дунда суутай болоhон юм. Ярославлиин шинингүүдэй хэhэн продукциин 85 процент гүрэнэй шанарай Тэмдэгтэ хүртэhэн байна. Тус заводые түүхэй эдээр хангадаг предприятинуудай үүргэ энэ талаар ехэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гүрэнэй шангай Тэмдэгтэ хүртэhэн шинэнүүдые ашажа байна. Эдэнь «ЗИЛ-130» автомобильда хэрэглэгдэхэ юм. ТАСС-ай фотохроника.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДААР

РСФСР:

ЭРХИМ ДЭЭДЭ ШАНАРТАЙ ТАЛХАНАЙ ТҮЛӨӨ

Ярославлиин талханай 1-дэхи завод эрхим hайн шанартай гурил үгэхэ талаар орон соо эгээл томонь юм. 2,5 дахин ехээр продукци үгэнэ.

— Россин үнинэй тээрмын коллектив (үнгэрhэн зуун жэлдэ баригдаhан) мүнөө сагай шэнэ оньhон түхеэрэлгэнүүдые үргэлжэдэнь түргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар hайн жэшээ харуулна, — гэжэ СССР-эй талханайхүрпээгэн промышленностиин гол управлениин начальник В. Г. Кулак ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэнэ. — Иимэ ушарhаа эд зүйлнүүдые ашагтайгаар хэрэглэхэ, продукциин шанар hайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ариг сэбэрые сахиха талаар нилээд ехэ юумэн туйлагдаа. Үйлэдбэриин талаар адлирхуу предприятинуудай мэргэжэлтэдэй саг үргэлжэ hуража байха семинар эндэ эмхидхэгдээ.

УКРАИНА:

НОГООН ТЭЖЭЭЛЫЕ ШЭМЭ ШҮҮҺЭТЭЙ БОЛГОНО

Харьковщинын ажахынууд түрүүшын миллион тонно шэмэ шүүhэтэй силос бэлдэжэ дүүргэбэ. Зарим аймагуудай колхоз болон совхозууд нэгэ тонно сабшаан үедөө шэмэ юумэ хэрэглэнэ. УССР-эй Лесостепиин ба Полесиин мал ажалай эрдэм-шэнжэлэлгын институдай мэргэжэлтэдэй дурадхалые hайшаажа, кукурузаяа сабшажа абахынгаа хоёр үдэр урда тээ нэгэ тонно ногоон тэжээлдэ табан килограмм мочевинэ сасаhан байна. Энээндэ вентиляторна агрегат хэрэглээ. Азотно холисоор кукурузын эшэ хушагдажа, хуряаха болоторнь ургамалда дууhан шэнгэнэ.

Ногоон тэжээлые үндэhэн дээрэнь шүүhэжүүлжэ, малай эдихэдэ «амтатай», садхабаритай болгоно, мал мэдэхээр таргална. Иимэ аргаар азотно холисо сасахада, нүхэндэ оруулагдаhан кукурузын шэмэ шүүhэн удаан саг соо гутадаггүй, тэрэл зандаа байдаг. Хэршэгдэhэн hолоомонтой холижо нүхэндэ хэнэ.

Харьковска областиин кукурузын тариалан дээрэ мүнөө 500 бүлэг механизаторнууд хүдэлжэ байна. Табан миллион тонно силос бэлдэхээр тэдэнэр уялгална. Энэнь хоёр жэлдэ хүрэхэ тэжээл гээшэ.

КАЗАХСТАН.

ҺОЛОНГОТОМО ГОЁ ЗАГАҺАТАЙ НУУРНУУД

Һолонготомо гоё зэбэн загаhанай нөөсэ балхашайн нуурнуудта Казахай Гүрэнэй С. М. Кировэй нэрэмжэтэ университедэй эрдэмтэд нэмэжэ үгэнэ. Ушар юуб гэхэдэ, ЧССР-hээ түрhэ абаад, Хойто Тянь Шаниин хадануудтахи Кульсайн бүлэг нуурнууд соо загаhа искусственна аргаар үдхөөhэн байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ hолонготомо гоё зэбэн түрhэлжэ, олоор үдэнэ. Зарим загаhадайнь шэгнүүр 8—10 килограмм болоно.

— Һая хэгдэhэн шэнжэлгэ-туршалганууд юу харуулнаб гэхэдэ, Кульсайн бүлэг нуурнууд соо зэбэн загаhа бүри олоор үдхэжэ, Казахстанай хүйтэн уhатай гол сөөрэмүүдтэ оруулжа тараахада, таатай гэжэ шиидэhэн байха юм. Балхаш алакулиин нуурта, Иртыш мүрэнэй hаба тохойнуудаар халиhан Бухтарминай, Капчагайн далайда тус загаhа тараахын тула эрдэмтэд туршалга хэжэ дүүргээ.

— Камчаткын семьга, микижа загаhа Казахстанай нуурнуудай уhанда амидаржа дадхаахын талаар мүн баhа шэнжэлгэ-туршалганууд хэгдэжэ байна.

БЕЛОРУССИ:

ХУБИИН ТҮСЭБЭЙ ШАНАР ШЭНЖЭ

Минскын трактор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй Хүндэлэлэй дэбтэргэ жолоошон-туршагша Э. Н. Дойнай нэрэ оробо. 300 мянган километр замые тэрэ түхэлэй ... hонин техникэ жэншэдгүй hайнаар мэдэнэ. Тракторай оньhото зүйлнүүдые шалгахадаа, шангадхахадаа шадамар бэрхэ, хараалагдаhан сагhаа 1,5—2 дахин түргөөр хэдэг байха юм.

Предприятиин хүдэлмэришэд хубиингаа түсэбтэ үндэhэлэн, москвагайхидай жэшээгээр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тула мүрысэнэ. Үрдилдэн байжа хүдэлхэнь үнэхөөрөөшье ашагтай. Жэл соо 550 машина бүтээжэ гаргаха уялгатай аад, түсэбөө 400 машинаар үлүүлэн дүүргэнэ. Хүдөө ажахын техникэ бүри олоор гаргаха, мүн шанарыень дээшэлүүлхэ талаар Минскын трактор бүтээгшэд бүхы сэдьхэлээ оролдожо, партиин даабари дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байна.

ГРУЗИ:

ЗАВОДОЙ ХҮСЭН УЛАМ ЕХЭДЭНЭ

Руставиин цементын заводые hэльбэн шэнэдхэхэдээ предприятиин ажал хүдэлмэри халташье зогсоогдоогүй. Тиигэжэ заводой хүсэн бүри ехэ болгогдожо, жэлдээ 100 мянган тонно продукци үгэнэ. Түүхэй эдэй цех соонь бүхы тээрмэнүүдынь hэлгэгдээ, цемент үйлдэдэг цехтэ камерна насос суу тодхогдоо. Энээнэй ашаар бэлэн продукци складта таhалгаряагүй абаашагдана. Цемент галдалгын үйлэдбэри үргэлжэлэн онhожоруулагдана.

Хүдэлмэришэн бүхэн жэлдээ хоёр мянган тонно цемент үйлэдбэрилхэ зорилго табиба.

Ленинэй ордено мо[тор] завод Ярославлиин [...] зель» нэгэдэлэй гол [...] прияти болоно. «К-701» хэлэй трактортa таб[...] «ЯМЗ-240Б» түхэлэй [...] гательнууд эндэ хэ[...] Ленинградай мотоор б[...] шэд тус заводые саг [...] гонь хэрэгтэй зүйлнүү[...] хангадаг юм. Эндэ [...] гурбан зуун морин хүч[...] түрүүшын дизель-мото[...] двигатель тракторнуудта [...] дахай, ямаршьегүй [...]

В. [...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...] гэ «ЯМЗ-240Б» дви[...] конвейерhээ гараба. ТАСС-ай фотохроника.

...АРАДАЙ ХИНАГШАД ТАРЯА ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ

...1976 ондо ургаса ху...ые, хүдөө ажахын про...туудые, үбһэ тэжээл ...залгые хангаха нэмэл...жэнүүд тухай» гэ... КПСС-эй обкомой бю... Буряадай АССР-эй ...трнүүдэй Соведэй ...юлые амжалтатайгаар ...ын тула республикы... олон тоото арадай хи...ад оролдоно.

...дай хинагшад колхоз, ...зудай таряа хуряал... шанарые хинан шалга... гадна, тоогто буул...һан орооһо сэбэрлэхэ ... техникын, шэнэ ур... зөөхэ автомашинануу... хэр зэргээр ашаг...жа байһаар саг үргэл...жирхожо байна.

...публикын арадай хи... комитедэй хүдөө ...ын таһаг энэ талаар шу...эмжээнүүдые хараал...

...байнуудые, трактор ... ашаанай машинануу... заһабарилха талаар Шэ...эрэнэй, Татауровай, ...рилгын заводууд Му...Шэбэрэй Улаан-Үдын ...ай «Сельхозтехникэ» ...лэй Оронгын отделени... дутагдалтай, тэдэнэй ...һэн ажалайнь шанар хангалтагүй гэжэ арадай хинагшад элирүүлээ. Жэшээнь, Шэнэ-Бэрээнэй заһабарилгын завод ГАЗ-53, ГАЗ-51 түхэлэй автомашинануудые капитальнаар заһабарилха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Мүн Татауровай заһабарилгын завод комбайнай 300 коробко бэлэн болгохо түсэбтэй байһан һаа, оройдоол 210-ые заһабарилжа үрдиһэн. Тус завод захилшадай ашаанай 38 машина, 51 мотоор заһангүй хэбтүүлжэ байна.

Таряа хуряалгада хүдэлгэгдэхэ оньһон техникын заһабарилгые хангалтагүйгөөр эмхидхэһэнэйнгээ түлөө Шэнэ-Бэрээнэй, Татауровай, заһабарилгын заводуудай ахамад инженернүүд В. И. Шепелевто. В. Ф. Гаськовто. Улаан-Үдын аймагай «Сельхозтехникын» отделение эрхилэгшэ В. И. Максимовта, Мухар-Шэбэрэй «Сельхозтехникын» отделенин ахамад инженер В. С. Алексеевтэ шанга донгодолго соносхогдоо, бии байгаа дутуу дундануудаа ойрын үдэрнүүдтэ усадхаха дурадхал хэлэгдээ.

Хяагтын аймагта нийтын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ, шэнэ ургаса хуряалгада хабаадажа байһан 144 звено, тракторна-таряан ажалай 35 бригадада арадай хиналтын постнууд эмхидхэгдэжэ, энэ шухала хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Хяагтын аймагай арадай хинагшад энэ харюусалгатай ажалай ябасые, тэрэнэй шанарые саг үргэлжэ шалгахадаа, ажахынуудта бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхаха асуудал хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй урда табижа байдаг. Жэшээнь, Мөөрөөшын совхоздо сенаж даралга илангаяа хангалтагүй муу, бэлэдхэгдэһэн үбһэ тэжээл шэрэхэдээ ехээр гээнэ, тэрэнние бүридхэлдэ муугаар абана гэжэ арадай хинагшад элирүүлээд, эдэ бүгэдые дары усадхажа, ажалаа һайжаруулхыень совхозой дирекцидэ заагаан юм. «Дружба» колхозой ахамад инженер А. М. Абросимов комбайнай заһабарииие муугаар эмхидхэнэ гэжэ арадай хинагшад мүн лэ элирүүлээ.

Үбһэ, таряа хуряалгын ябасые Түнхэнэй аймагай арадай хинагшад саг үргэлжэ шалгажа, хүдөөгэй ажалшадта туһа хүргэдэг ехэ хүсэнэй нэгэн болонхой. Арадай хинагшад шалгалтын дүн тухай суглаанууд дээрэ хэлэхэдээ, өөһэдынгөө дурадхалнуудые оруулдаг заншалтай. Хинан шалгагшадай хүндэтэ харюусалгадаа эзэн ёһоор, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандаһанай ашаар аймаг нёдондоной энэ үеынхиһээ жэшээгүй ехэ үбһэ тэжээл бэлдээ.

Бэшүүрэй аймагай арадай хинагшад түсэбтэ арбадахи табан жэлэй таряа хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулна гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой Федот Моисеевич Малютинай даагаг арадай хинагшадай гол бүлэгэй гэшүүд ургаса хуряалгын шанарта гол анхарал табина. Тус ажахыда ургаса гээлтэ хоролтогүй абтажа байна.

Хүдөөгэй ажалшадай эгээл харюусалгатай саһа — ургаса хуряалгые һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ Яруунын аймагай арадай хинагшад саг үргэлжэ һаналаа табина. Аймагай ажахынуудта эмхидхэгдэһэн арадай хинагшадай саг зуурын 73 постын 53-иинь таряа хуряалгада ажаллана. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ табигдаһан оньһон техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, механизаторнуудай ажалай шанарые саг үргэлжэ шалгажа, тэдэнэй хүдэлмэридэ нилээд туһа хүргэнэ. Арадай хинагшад өөһэдөө таряа хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадахадаа, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө жэшээ харуулна. Жэшээнь, «Юбилейный» совхозой комбайнер, арадай хинагша, аймагай Соведэй депутат Валерий Яковлевич Виноградов үдэр бүриингөө даабарине 180 процент дүүргэжэ, таряа хуряалгада хүдэлжэ байһан механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Энэ нүхэрнай ажалай шанарта гол анхаралаа табидаг тула бригададаа хүндэтэй болонхой.

Республикымнай олон тоото арадай хинагшад энэ харюусалгатай хүдэлмэрине эрхим һайнаар үнгэргэжэ, гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгээр тушааха зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа байна.

В. ПЛЕХАНОВ
республикын арадай хиналтын комитедэй хүдөө ажахын штатнабэшэ таһагые даагша.

...УЛАМ ...АЙЖАРУУЛХА

...най гүрэндэ социалис ... ба журам бэхижүүл... социалис демократи...дань хүгжөөхэ хэрэг...харалаа ехээр хан...

...э талаар республикы... соёлой байшангуудта ...жал хэгдэнэ лекци, ...дөөнүүд үнгэргэгдэнэ. ...хүнэй түхэл шэнжэ», ... ябадалнуудтай тэм... «Совет гүрэнэй жу... гэхэ мэтэ лекцинүүд ...һан байна.

...ПСС-эй ЦК-гай тогтоол... хүтэлбэри абажа, ...публикын соёл-гэгээрэ... ба медицинскэ хүдэлмэ...шэд хүн зоной дунда ... хорон тухай ойлгуу...ын хүдэлмэри дэлгэрэн... ябуулһан юм. Жэ... Мухар-Шэбэрэй ай... олонхи ажахынуудта ...ха ябадалые шүүм... ханын газетэ, плака...үлгэгдэдэг байна. Сэ... аймагай Загастайн, ...ной ба бэшэшье соёлой ...нгуудта хододоо сүү... прокуратурын, мили... хүдэлмэрилэгшэдтэй ...лга үнгэргэгдэжэ бай...м. Эндэ архиншад ба ... дуратаншуул тухай ...рэлдөөн болодог, хэ... газартань хэмжээн...

...агуудай түбүүд дээрэ ...эг арадай университ... юристнүүдтэй уулзал...үнгэргэгдэдэг. Энэ уул... дээрэ манай гүрэнэй ...н асуудалнуудта ехэ ...л хандуулагдадаг бай... Энэ талаар Прибай... Хойто-Байгалай, Сэ... Кабанскын аймагуу...радай университедүүд ...үдэлдэг.

...лиин асуудалнуудта ...гдаһан аман жур... ехэ дэлгэрээ. Түн... аймагай Тура... соёлой байшанда ...СР-эй эрхэтэн бүхэн ... мэдэхэ ёһотойб» ... темээр үнгэргэгдэһэн ...урнал ехэ һонирхол... Энэ хэрэгые бү...публика соогоо дэлгэ... зохисотой гэжэ һа... Соёл-гэгээрэлэй хү... — асуудал ба ха... тематическа үдэшэ... паспорт барюулалгын ... аман журнал, дис...ргэлгэ, уншагшадай ...нци — эдэ бүгэдэ ... хуули ба журам ...хэ хэрэгтэ ехэ нү...лхэ зэргэтэй. Гэхэ... соёлой байшан... дээрэ нэрлэгдэһэн ... ябуулганууд тон ...хээр үнгэргэгдэнэгүй. ... социалис хуули ту... «Ажалай журам ту... «Үхибүүдые хүмүү... түрэлхидэй харюу...ха мэтэ гол темэ... анхарал багаар хан... Социалис хуули ... ба тэрэнние саа... хүгжөөлгэдэ ехэ ху...улһан ажал ябуу... зорюулагдаһан ... конференци... үнгэргэбэл һайн бэ...

... Хориин, Бэшүү...мхаанай, Барга...агуудта хуулиин ...най талаар хүмүү... мууса табигданхай.

... хэрэг һайжаруулхын ...ёлой ордон бүхэндэ ...на түбүүдые, лек... лектори байгуулха ... Байд гээд лэ тү... конференци үнгэр...тэй. Плакат, фо... шүүмжэлэлгын ...дые олоор гарга...й. Тиигээд байбал, ...тэ һайн үрэ дүн ... болоно.

... МИТКИНОВА,
...ын Культурын министерствын методическа түбэй хүдэлмэрилэгшэ.

МОСКВА. ВДНХ-да «Яхадай АССР-эй уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод — үйлэдбэридэ» гэжэ тематическа выставкэ нээгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яхадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша С. С. Павловай хэһэн бүтээл хаража байна. ТАСС-ай фотохронико.

НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУДҺАА

ГАЗАРАЙ БАЯЛИГ БЭДЭРЭГШЭДЭЙ АМЖАЛТА

Ванеевийскэ газай баялиг бэдэрдэг мастер В. А. Чумаковой бригадын үрэмдэһэн газарһаа газай ехэ хэбтэшэ олдобо. Миллион хахадһаа дээшэ кубометр байгаалиин газ сүүдхэдээ абтахаар хараалагдана.

Энээнние Архангельска областиин Ненецкэ национальна округой Хойто хубида байгаалиин газ бэдэрэгшэд тодоруулба. Тиин байгаалиин баялиг бэдэрэгшэдэй энэ амжалта хадаа Тимано-Печерско нефть, газай нөөсэнүүдые бэдэрэн олохо талаар КПСС-эй XXV съездын батала абаһан шиидхэбэри соо хараалагдаһан хэмжээ ябуулгын бэелүүлэгдэжэ эхилһые гэршэлнэ.

В. ЖУКОВ,
ТАСС-ай корр.
Ненецкэ национальна округ.

ЭВЕНКИИН БАРИЛГАШАДАЙ ТАБАН ЖЭЛ

Тура тосхондо уһанай сорго болон хааха түхеэрэлгэ баригдажа эхилбэ. Округой ехэ больницын, дунда һургуулиин болон хүүгэдэй саадай барилга эндэ хэгдэнэ. Энэ хадаа эвенкнүүдэй тосхон нютагуудта промышленна болон ажаһуудалай коммунальна барилгануудые хэхээр хараалһан программын зарим хубинь болоно. Үнгэрһэн юһэдэхи табан жэлэй туршада 22,7 миллион түхэриг капитальна барилгада һомологдоһон һаа, арбадахи табан жэлдэ барилгын хүдэлмэридэ 50 миллионһоо дээшэ түхэриг гаргашалагдаха юм.

Табан жэлэй туршада 30.000 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглалгада үгтэхэ гэхэ гү, али энэнь үнгэрһэн табан жэлэйхидэ орходоо, арба дахин ехэ болохо байна. Округой түб буусада радиогой байшан, хэдэ хэдэн районуудта хэлхеэ холбооной узелай, мүн Тура, Байкит тосхонуудта нефть бэдэрэгшэдэй үйлэдбэриин барилганууд хэгдэхэ, Ногинскдохи графидай рудагай барилгануудые саашань һэльбэн заһабарилха юм.

Эвенкнүүдэй барилгашадай арбадахи табан жэлдэ бодхоохо бүхы барилгануудынь бетон болон хирпиисээр хэгдэхэ болоно.

ТАСС-ай корр.
Эвенкиин национальна округ.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГҺАА

НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Сельскэ болон сомоной Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй, секретарьнуудай зүблөө Мухар-Шэбэрэй аймагай Соведэй гүйсэдком үнгэргэбэ. Зүблөөндэ хабаадагшад «Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа сельскэ болон сомоной Соведүүд ямараар дүүргэнэб», «Таряалан ба сабшалангай газарые адууһа малай гэшхэхэ, эдихэ ябадалтай тэмсэхэ тухай» аймагай Соведэй гүйсэдкомой гаргаһан шиидхэбэриин ямараар дүүрэжэ байһан болон бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Манай корр.

ХЭБЛЭЛ ТАРААГШАД ЗҮБШЭБЭ

КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райком, аймагай хэлхеэ холбооной конторо хэблэлдэ захил абаха нийтын түлөөлэгшэдэй болон хэлхеэ холбооной отделенинүүдэй начальнигуудай зүблөө үнгэргэбэ. Зүблөөн дээрэ «Союзпечатиин» Мухар-Шэбэртэхи отделениин начальник Н. Н. Шолоховагай «Хэблэл тарааха талаар 1976 ондо хэгдэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд ба 1977 ондо бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд» гэһэн элидхэл зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Байгша ондо хэблэл захилга эмхитэйгээр үнгэргэгдэхэнь. Энэ хүдэлмэридэ нийтын түлөөлэгшэд олоор хабаадуулагдаха. Олон газарта захил абтажа эхилээ. Нёдондо энэ хүдэлмэриин эмхи гуримтайгаар үнгэргэгдэһэнэй ашаар мүнөө аймаг дотор 33.800 газетэ, журнал абтана гэхэ гү, али чэгэ мянган хүн зондо 1296 хэһэг газетэ хүртэнэ. Ерэхэ жэлэй хэблэл тараалгада бүришье олон эдэбхитэд хабаадаха юм.

Хэблэл тараалга илангаяа хэлхеэ холбооной Хонхолын, Хүшүүн-Үзүүрэй, Калиновкын, Мухар-Шэбэрэй отделенинүүдтэ һайнаар үнгэрһэн байна. Дурсагдаһан отделенинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд нэгэ мянган хүндэ 1460-һаа 1613 хэһэг хүрэтэр газетэ, журнал тараагаа һэн.

Аймагай хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдтэ хэблэл тараалгадань жэл бүри ехэ туһа хүргэдэг эдэбхитэн олон. Тэдэнэй зарим нэгэнэй нэрэ дурдабал, В. Н Виноградова, А. В Иванова, Ц-Д. С. Дамбаев, В. Н Гуревич, А. Н. Жамсаранова болон бусад оролсоно.

Ц. СУБАНОВ.

Коми АССР. Тимано-Печорын дайдада нефтиин, газай уурхайн олдоһон Сыня-Усинскда түмэр харгы баригдана.

БАГШАНАРТА ТУҺАЛАМЖА

ХАШАЛГАНАЙ ХАТУУЕ ҺАНААНДАА ХАДУУЯ

Бэлэдхэлэй класс дүүргэһэн һурагшад 1976—1977 онуудай һуралсалай жэлдэ нэгэдэхи класста шэнэ программын үндэһөөр түрэлхи хэлэеэ үзэжэ эхилээ. Тиимэһээ багшанарта методическа туһаламжа хүргэхэ зорилготойгоор нүхэр Д. Ошоровой статья доро үгтэбэ.

Эхин шатын һургуулида бэлэдхэлэй класһаа эхилжэ, үхибүүдые түрэлхи хэлэндэнь дурлуулан һургаха — багша бүхэнэй нангин уялгануудайнь нэгэн болоно

Эхин классуудта бүхы предмедүүдые илангаяа ород ба түрэлхи хэлэеэ гүнзэгыгөөр, бата бэхеэр шудалан үзэхын бэлэдхэл хэгдэхэ зорилготойгоор буряад һургуулинуудта бэлэдхэлэй классууд эмхидхэгдэжэ, зургаан наһатай үхибүүд һуралсажа эхилэнхэй.

Бэлэдхэлэй класс дүүргэжэ гараһан «Үзэглэлөө» гүйсэд үзэжэ, уншаха ба бэшэхэ дүршэлтэй болоод, нэгэдэхи класста ерэнэ. Нэгэдэхи класста ерэһэн үхибүүд хэдэн шүлэгүүдые, таабаринуудые, оньһон үгэнүүдые сээжээр мэдэхэ, богонихон рассказ болон статьягай удхые хөөрэжэ шадаха, мэдүүлэлнүүдые, зарим ушарта бишыхан рассказ зохёожо шадаха дадалтай болоһон байдаг. Гадна абяан ба үзэгүүд тухай, үгэ ба үгын үенүүд тухай, аялган, хашалган абяанууд ба үзэгүүд тухай, түргэн ба удаан аялганууд, мэдүүлэл тухай түрүүшын ойлгосонууд үгтэһэн байха.

Гэбэшье эдэ бүгэдэ шадабари, ойлгосонуудынь хүсэд бэежээгүй, дутуу дунда байханьмэдээжэ. Тиимэһээ һуралсалай эхиндэ үзэглэлөө дабталгада программаар 30 час хараалагдана.

«Үзэглэл» дабталгын үедэ һурагшадай хэлэлгэ хүгжэлгэдэ гол анхарал табигдаха ёһотой. Үзэглэл дабталга һайнаар үнгэргэгдэбэл, һурагшадай һуралсал саашадаа урагшатайгаар ябуулагдаха.

Буряад хэлэнэй шэнэ программын эрилтээр нэгэдэхи классай һурагшад түрэлхи хэлэнэйнгээ грамматикын зарим дүримүүдтэй түрүүшынхиеэ танилсажа эхилнэ. Программа соо оруулагдаһан дүримүүдые бэшэг дээрэ бодотоор хэрэглэжэ шадаха дадалтай болгохо зорилго багша бүхэнэй урда табигдана. Нэгэдэхи классай һурагшадта грамматикын дүримүүдые сээжэлдүүлжэ болохогүй юм гэжэ багшанарта һануулая.

Программаар хараалагдаһан грамматикын дүримүүдые һурагша бүхэндэ бата бэхеэр ойлгуулхын тула хамагай түрүүндэ янза бүриин упражненинүүд, илангаяа үхибүүдэй ухаан бодолые хүдэлгэхэ зохёохы шанартай хүдэлмэринүүд саг үргэлжэ хэгдэхэ ёһотой.

Прорамма соо оруулагдаһан дүримүүд ехэнхинь хоёрдохи, гурбадахи классуудта дахин дабтагдажа, гүнзэгырүүлэгдэхэ юм. Харин хэды тиигэбэшье дүримүүдые үзэлгэдэ багша анхаралаа саг үргэлжэ табиха болоно: нэгэдэхи класста бэшэгэй дүримүүдэй үндэһые һайнаар, гүнзэгыгөөр ойлгожо абабал, саашадаа ядалдахагүй гээшэ.

Буряад хэлэнэй бэшэгэй зарим дүримүүдые һурагшадта ойлгуулхын тула хэрэглэгдэхэ методическа арга боломжонууд тухай хөөрэлдэе.

Һурагшад бэлэдхэлэй класста үзэһэн «Үзэглэлөө» 1-дэхи класста дабталгын үедэ абяан ба үзэг хоёрой илгаае, үзэгүүдые холбон үенүүд, үенүүдые холбон үгэнүүд, үгэнүүдые холбон мэдүүлэл болгодог юм гэжэ ойлгожо абаһан байха. Ушар тиимэһээ дабталгын үедэ абяан ба үзэгүүд тухай һурагшадай мэдэсые улам гүнзэгырүүлжэ, бата бэхи дадалтай болгохо гэһэн зорилго багшанарай урда табигдана.

Абяан ба үзэгүүдые үгтэһэн үсөөн саг соо дабтахын тула иимэ асуудалнуудта анхарал табиха шухала.

Нэгэдэхеэр, абяан ба үзэгүүдые дабтажа байхадаа, абяан гээшэмнай үгын үндэһэн, суффикс гү, али мэдүүлэлтэй тон адли удха шанартай, хэлэнэй тусхай единицэ гэжэ багша мэдэхэ ёһотой. Абяае хүн шэхээрээ дуулана. Ганса абяанай ямаршье үгэ болодоггүйнь мэдээжэ. Ганса абяае шэнжэлжэ шадахагүйбди, тиимэһээ ямар нэгэн абяае элирүүлхын тула үгэ олонобди: үгые абяанда хубаажа шэнжэлхэдээ. тэрэнээ (үгэеэ) тон наринаар шэлэн олохо хэрэгтэй.

Һурагшадта абяанай илгаае һайнаар ойлгуулаа һаа, тэдэнэй саашадаа грамматика үзэхэдэнь туһатай байха. Һурагшад абяанай илгаае зүбөөр үгүүлжэ һурабал, шэхээрээ шагнажа, тэдэниие бэшэг дээрэ алдуу үсөөн гаргаха. Олонхи һурагшад абяанай илгаае муугаар ойлгоһон дээрэһээ болможо, һайнаар уншажа шаданагүй. Ушар тиимэһээ һурагшадые абяан ба үзэгүүдые зүбөөр илгаруулжа һургаха гээшэ тон харюусалгатай асуудалнуудай нэгэн болоно.

Хоёрдохёор, үгын удха абяануудһаа дулдыдажа тад ондоо болошодог юм гэжэ олон жэшээ дээрэ харуулха, һурагшад шэхээрээ шагнаад, тэдэниие илгаруулжа һураха ёһотой. Жэшээнь, гар — гэр, саг — сог, хүн — хун — хан — хэн, таа — тоо — тээ — туу — түү, һуу — һаа, хара — хоро, узуур — үзүүр, буха — бухэ — баха — бэхэ г. м.

Гурбадахяар, элдэб янзын фонематическа наадануудые үнгэргэжэ болохо. Жэшээнь, **хада** гэжэ үгын һүүлэй аялган а-гаар шэнэ үгэ һанаха — **аман, аба, аха** г. м. **Даха** гэжэ үгын һүүлэй үеые хэрэглэн, шэнэ үгэ олохо: **хада, хабар, хара** г. м. Үшөө иимэ наада эмхидхэжэ болохо: үгтэһэн үгын үзэгүүдые гү, али үенүүдые һууряарнь һэлгэн, шэнэ үгэнүүдые олохо. Жэшээнь, **хада** гэжэ үгын үзэгүүдые һэлгэн, шэнэ үгэнүүдые олохо: **хаза — хаша — хала — хара — хаба — хама — хата, таха — тохо — тэхэ** г. м.

Аялган ба хашалган абяануудтай һурагшад практическаар танилсаһаншье һаа, тэдэнэй илгааень гүйсэд, эли тодоор ойлгожо абаагүй байха. Ушар тиимэһээ аялган, хашалган абяануудые илгаруулгада гол анхаралаа табиха хэрэгтэй. Энэ темэ соо ганса түргэн ба хододоо удаан өө аялган абяанууд, үзэгүүд үгтэнэ. Һурагшад аялганай тааралдалтай «Үзэглэлэй» үедэ танилсаһан байха. Нэгэдэхи класста аялганай тааралдалай тусхай дүрим үзэгдэдэггүй, харин һурагшад практическаар мэдэдэг болоһон байна. Жэшээнь, **хадада, түргэн** гэхэ мэтын үгэнүүдтэ **а, э** аялгануудые холин хүдхангүй хэлэжэ, бэшэжэ һураһан байна бшуу.

Энэ дадалыень улам гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэй. Нэгэдэхи классай олонхи һурагшад **у — ү** аялгануудые илгаруулгада ядалдадаг, тиимэһээ нигэжэ бэшэдэг: **мүнгэн — мунгэн, үнэр — унар, хура — хүрэ, мүндэр — мундэр, зураг — зүраг, һура — һүра** г. м.

Аялганай тааралдалые бата бэхеэр ойлгуулхын тула тусхай упражненинүүдые дүүргүүлхэ. Жэшээнь, үгтэһэн үгэнүүдэй аялган абяануудые зүбөөр үгүүлхэ, бэшэжэ һураха г. м. Хэрэглэгдэхэ үгэнүүд: түрэ — түрэ, ула-үлэ, уна-үнэ, унаган-үнэгэн, һура-һүрэ, г. м.

Эдэ үгэнүүдые хэрэглэн, мэдүүлэлнүүдые зохёохо даабари үгэхэдэ тон зохид байха. Жэшээнь, **унаган эхэеэ хүхэнэ. Үнэгэн ута һүүлтэй.**

Һурагшад үшөө бэлэдхэлэй класста хашалган абяанууд ба үзэгүүдтэй танилсаһан, тиигэбэшье хашалган абяануудые зүбөөр үгүүлжэ һургалгада, илангаяа буряад хэлэндэ үгын хашалган абяануудта (в, ф, к, ч, щ, ц) багша анхаралаа табиха.

Хашалган абяанһаа дулдыдан, үгын удха тад ондоо болошодог гээшэ. Иимэнүүд үгэнүүдые жэшээ харуулха: хала-шада-дада-жада г. м.

Һүүлэй жэлнүүдтэ 1—3-дахи классуудай, илангаяа 1-дэхи классай һурагшад түргэн ба удаан аялган үзэгүүдые зүб бэшэлгэдэ олон алдуу гаргадаг болонхой. Элдэб шалтагаанһаа боложо тэдэнэр алдуу гаргана. Тэдэниие дурдахын тула нэгэдэхи классай һурагшадай гаргадаг алдуунуудые хараад үзэе.

Нэгэ адли текстээр ондо ондоо аймагуудай һургуулинуудта диктант бэшүүлэгдэһэн байгаа.

Доро текстнь гүйсэдөөр үгтэбэ.

ҮГЛӨӨГҮҮР

Уулын саанаһаа улаан наран мандаба. Сэлмэг үглөөгүүр болобо. Һэрюухэн һэбшээн үлеэнэ. Ногооной шүүдэр ялалзана. Малшан малаа эртэ бэлшээнэ. Хүүгэд һургуули тээшээ ярана. Ажалай үдэр эхилбэ.

1974—1975 онуудай һуралсалай жэлдэ хэдэн аймагуудай һургуулиин һурагшадай бэшэһэн диктантын дүнгүүд доро үгтэбэ.

Түнхэнэй аймагта 261 һурагшадһаа 172 хүн түргэн ба удаан аялганудта алдуу гаргаа, тиихэдэ бүхы алдуунуудһаа зяар 70 процентнь түргэн ба удаан аялгануудта тудана. Мухар-Шэбэрэй аймагта 110 һурагшадһаа 68 хүн алдуу гаргаа, түргэн ба удаан аялганда 85 процент алдуу тудана. Хяагтын аймагта 174 һурагшадһаа 147 хүн алдуу гаргаа, 83 процент алдуунуудынь түргэн ба удаан аялгануудта. Хориин аймагта 91 һурагшадһаа 55-иинь алдуу гаргаа. 60 процент алдуунуудынь түргэн ба удаан аялгануудта г. м.

Түргэн ба удаан аялгануудта гаргадаг алдуунуудай гол шалтагаанууд эдэ:

1. Бэлэдхэлэй болон нэгэдэхи классуудай олонхи һурагшад түргэн ба удаан аялгануудые илгаруулха бата бэхи дадал абанагүй.

2. Буряад үгэнүүд, илангаяа түргэн ба удаан аялгануүд, үгүүлэгдэдэг янзаараа бэшэгдэдэг бшуу. Бэлэдхэлэй класста «Үзэглэл» гаража байхадаа, һурагшад үгэнүүдые үе үеэрнь уншаха дадал абана, тээд ондоо арга үгы ха юм. Ушар тиимэһээ түрүүшын үеын түргэн аялганиие удаанаар үгүүлдэг, жэшээнь: **улаан туг — уулаан туг, хүхэ будаг — хүүхэ буу-даг** г. м. Үшөө багшанар түргэн аялганиие удаанаар татан уншадаг зантай. Тиимэһээ һурагшад багшынгаа уншалга доро үгэнүүдые, илангаяа диктант бэшэхэдээ, дуулдаһан янзаарнь — түргэн аялганай оронд удаан аялганиие бэшэжэрхидэг. Жэшээнь, **ногоон, улаан сагаан** гэхын оронд **ноогоон, уулаан, саагаан** гэжэ бэшэжэрхидэг.

Д. ОШОРОВ,
РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын национальна һургуулинуудай эрдэм шэнжэлэлгын институдай Буряадай научна хүдэлмэрилэгшэ.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

БЭШЭГ БҮХЭНДЭ АНХАРАЛ

«Ажалшадай бэшэгүүдэй талаар хэгдэдэг хүдэлмэриие саашадань улам һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол партийна ба совет эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда ажалшадай бэшэгүүдтэ, гомдолнуудта анхарал ехэтэйгээр хандаха эрилтэ табина. Энэ тогтоол түбэй ба республикын газетэнүүдэй нэгэдэхи хуудаһануудта толилогдоһон байгаа. Гэбэшье, зарим эмхи зургаануудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд ажалшадай бэшэгүүдэй талаар хэгдэхэ хүдэлмэри тухай партиин ЦК-гай баталан абаһан тогтоолые анхарангүй, тэдэнэртэ хабаатай бэшэ мэтээр байхадань гайхамаар. Энэ талаар нэгэ жэшээ дурдая.

Манай хотодо ажаһуудаг 74 наһатай, партиин гэшүүн М. Г. Люсик Улаан-Үдэ хотын нэгэдэхи ПАП-ай начальник А. П. Киреевтэ гомдол бэшэг эльгээһэн байгаа. Бэшэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Нүхэр Люсигэй нэгэдэхи ПАП-да хүдэлдэг хүрьгэн хүбүүн П. В. Федоров үргэлжэ архидажа, олоһон мүнгэсэ бултыень уугаад, гэр бүлэдөө туһаламжа хүргэнэгүй. Һамганһаань мүнгэ эрижэ, али зэргээр газаалдаг байна. Хэтэрхэдээ, үндэр наһатай болоһон намһаа архиин мүнгэ эридэг болонхой».

Энэ бэшэг нэгэдэхи ПАП-да байгша оной июниин 30-да ороо һэн.

Тус предприятиин кадрнуудай таһагай хүдэлмэрилэгшэ А. Н. Исаев бэшэг соо дурдагдаһан баримтануудые шалгаад, зохихо хэмжээ абахын оронд тэрэ бэшэгээ холо хадагалжархиһан байгаа. Июлиин 28-да арадай хиналтын бүлгэмэй гэшүүдэй тус предприятида ороһон ажалшадай бэшэгүүдтэй танилсажа байхадань, нүхэр Люсигэй бэшэг олдоо һэн. Ажалшадай бэшэгүүдые, гомдолнуудые шалгагшын тус бэшэгые шалгаха гэжэ гар табиһан байбашье, тэрэ хадагалагдаһан байгаа. Харин М. Г. Люсигэй хүрьгэн хүбүүн П. В. Федоров һогтуу галзуугаар гэр бүлэдөө хэрүүл шууяа гаргажа байбашье, нүхэр Исаевай хэлэһэнэй ёһоор, «ажалша бэрхэ хүн, архи ууһаниинь дуулдаагүй» гэжэ һайн хүдэлмэришэдэй тоодо оронхой.

Улаан-Үдын нэгэдэхи ПАП-да ажалшадай бэшэгүүдтэй, гомдолнуудтай хэгдэхэ хүдэлмэри огто хэгдэнэгүй гэжэ дурсагдаһан ушар гэршэлнэ. Ажалшадай гомдолнуудые хаража үзөөд, тэрэнэй мүрөөр дары шиидхэгдэхэ хэмжээнүүдые абаха байһан аад, юушье хээгүй. Тус предприятиин хүдэлмэрилэгшэд харюусалгада хабаадуулагдаха ёһотой гэжэ һанагдана.

Д. КОЛМАКОВ.

МАОИЗМТАЙ ХОЛБООГОО ТАҺАЛААБ

Шри Ланкагай гүрэнэй алба хаагшадай профсоюзай секретарь П. Ванасингхе һаяхан СССР-тэ ерээ. АПН-эй корреспонденттэй тэрэ уулзахадаа, Шри Ланкада маоис бүлэглэлэй хүдэлмэридэ хабаадаһанаа, тэрэнтэй холбоогоо таһалжа, Коммунис партиин зэргэдэ ороһоноо хөөрэжэ үгэбэ.

— Жарагд онуудта, — гэжэ П. Ванасингхе хэлэбэ, — Санмугатхасанай маоис бүлэглэлдэ ороһон хүм. Тус бүлэглэл Шри Ланкада социалис революци хэхэ уряатай байһан. Тиимэһээ би энэ бүлэглэлэй хүдэлмэридэ хабаадахадаа, өөрынгөө арад зондо туһа хүргэнэб гэжэ бододог байгааб. Марксизм-ленинизмын һургаалые баримталнабди гэжэ бүлэглэлые ударидагшад өөһэдыгөө тоолодог һэн. Үнэндөө тэдэнэй ябуулжа байгаа үйлэ хэрэг марксизм-ленинизмын һургаалтай ямаршье холбоо барисаагүй байшоо. Санмугатхасан өөрыгөө революционер гээшэб гэжэ тоолохоодоо. империализмтан, Шри Ланкагай дотоодын хархис хүсэнүүдтэй эрид тэмсэхые уряалдаг байба. Үнэн дээрээ тэрэ революционно уряагаар бэеэ далдалжа, Шри Ланкагай Коммунис партида ба нийтын эмхи зургаануудта һүйдхэлтэ ябуулганууды хэн, тэдэнэй хоорондохи эб ее таһалха, тэдэнэй хамтын хүсэ һуларуулха һэдэлгэ ябуулдаг байгаа.

Шри Ланкагай правительствын нефтиин компанинуудые гүрэнэй мэдэлдэ оруулха асуудал шиидхэхэ үедэ маоис бүлэглэл өөрынгөө дурагүйе мэдүүлхэдээ, энэ хэрэг ажалшадай аша туһада ямаршье нүлөө үзүүлхэгүй гэжэ тэмдэглээ. Энэ хэрэгээрээ бүлэглэл империалистнуудта ехэ туһа хүргэһэн байна. Дотоодын хархис хүсэнүүдтэй, уласхоорондын империализмтай нэгэ һанал бодолтой байһан Санмугатхасанай бүлэглэл Коммунис партиин болон нийтын бусад эмхи зургаануудай урда хүндэеэ буураһан байха юм.

Хоёр нюуртай, эб ее таһалдаг маоис бүлэглэлэй бусад ябуулганууд тухай Ванасингхе дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. 1965 ондо үнгэргэгдэһэн парламентын һунгалтын үедэ тус бүлэглэл Нэгэдэлэй фронтын хараа шугамые һаншаадаг Шри Ланкагай Коммунис партида, профсоюзуудта ба нийтын эмхи зургаануудта зүрюу ябуулга хэһэн байна. Тус бүлэглэлэй хараа шугамынь юун бэ гэхэдэ, дотоодын хархис хүсэнүүдтэй, империалистнуудта дутэ правительство байгуулхые һэдээ. Гэбэшье тэдэнэй һэдэлгэнь буруу һуроо. П. Ванасингхын тэмдэглэһэнэй ёһоор, маоис бүлэглэлэй һэдэлгэнүүдые үмөөрхэ хүсэнүүд олдоо. Эдэ хэд гэбэл, зүүнэй үзэл баримталагшад, хархис хүсэнүүдэй хэблэл, өөһэдөө маоистнууд болоно.

— Би эдэ бүгэдые бараниинь ойлгооб, — гэжэ П. Ванасингхе хэлэнэ. — Тэдэнэртэ мэхэлэгдэһэнээ ойлгожо, һанал бодолыемни арад зонһоо холодуулһан маоис бүлэглэлтэй холбоо барисаагаа таһалааб. Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө американ империалистнуудтан тэмсэжэ байһан баатарлиг вьетнам арадые Санмугатхасанай маоис бүлэглэл нааханууp дэмжээд, үнэндөө Парижда болдуулжа, вьетнам арадай газар дээрэ шуһата дайн үргэлжэлүүлхэ ябуулга хэдэг байһан. Удаань тэдэнэй хоёр нюуртай ябуулгань Азиин национально-сүлөөрэлгын, түрүү үзэлтэй политическэ хүсэнүүдэй хоорондо яһа хаяжа, тэдэнэй эб ее таһалхые хүсэдэг байгаа. Үнгэржэ ерэхэдээ тэдэнэр Израилиин сионистнуудтай нэгэ хоолойгоор һүхирэлдэхэдөө, араб оронуудай национальна, бэеэ даанхай байдалда нилээд тойбо татана. Дэлхэйн арадуудай хоорондохи эб найрамдал, хани барисаа хангахын түлөө тэмсэжэ байгаа Советскэ Союзые маоис бүлэглэлэй хүтэлбэрилэгшэд элдэб эсээр хэлэдэг, муушалдаг байха юм.

— Энэ бүлэглэл марксизм-ленинизмтэй ямаршье барисаагүй империализмые, хархис хүсэнүүдые дэмжэдэг гэжэ мэдэхэдээ, тэдэнтэй холбоо барисаагаа таһалжа, Шри Ланкагай ажалшадай революциин хүдэлөөнэй ёһотой манлай — Коммунис партиин зэргэдэ ороо б, — гэжэ П. Ванасингхе мэдүүлбэ.

(АПН).

Уласхоорондын шэнжэлэл

НЮУР ТАЛЫН ХУБИЛАЛТА

Японой либерально-демократическа зонхилхы партиин түрүүлэгшэ, премьер-министр Т. Мики өөрынгөө толгойлдог правительствые шэнэдхэн хубилгаhан байна. ЛДП-гэй хүтэлбэрилхы тушаалтад зарим тэды hэлгэгдээ. Шэнэ кабинедые бүридүүлгэ болон партиин хүгэлбэрилэгшэдые ондоо тушаалнуудта томилолго хадаа ЛДП дотор боложо байгаа парти доторой хатуу шанга тэмсэлэй зайлашагүй үрэ дүнгынь болоно. Правительствын болон зонхилхы партиин нүлөө ехэтэй ажал ябуулагшадай дунда гүрэнэй мүнгэ зөөри үбэршэлhэн баримтануудые элишэлhэн ушар энэ тэмсэлые бүри түргэдхөө. Самолёт бүтээдэг «Локхид» гэжэ американ концерныи Япондо хэhэн хуули буса аашануудые мүрдэхэ үедэ эдэ баримтанууд тодоруулагдаа hэн. «Локхид» гэжэ энэ уршагта хэрэгтэ имагтал Японой урдань байhан кабинедүүдэй гэшүүд бэшэ, мүн hүүлшын хубилалтанууд хүрэтэр политическэ байдалда түрүү зэргын тушаал дааажа байhан хүнүүд холбоорилдоhон байха юм.

Правительствын ба зонхилхы партиин нүлөө ехэтэй ажал ябуулагшадые элишэлхэдэнь, тэдээндэ эсэргүүсэн тэмсэдэг ЛДП-дэхи бүлэгүүдэй толгоилогшод эндэ hамбаашалhан байна. Тиигэжэ тэдэнэр өөhэдынгөө дайсадые «уhа руу шэнгээгээд», партиин ба правительствын хүтэлбэрилхы тушаалнуудые эзэлхэ hанаатай байба. Парти дотор дэлгэрhэн тэмсэлhээ боложо, Т. Мики hүүлшын үдэр болотор парламентын ээлжээтэ бэшэ сесси зарлажа шадаагүй. Японой экономикые урмашуулан хүгжөөхэ үүргэтэй хуулиин хэдэ хэдэн проектнүүд энэ сесси дээрэ баталан абтаха байна.

«Локхидай» хэрэг тушаа hүжэрhэн уршагта шаг шуудаан либерал-демократнуудай үни хада буураhан нэрэ хүндэдэ аргагүй шанга сохилто болоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энээнэй эсэстэ тэдээндэ эсэргүүсэн тэмсэдэг партинууд ба профсоюзууд ажал ябуулгаяа эли бодо эдэбхижүүлээ. Тэдэнэр Японой консерваторнуудай олон жэлдэ засаг түрэеэ барижа байха ябадал эсэс табиха хүсэлэнтэй.

Ушар байдалай иимээр хүгжэжэ байхада, Японой зонхилхы бүлэгүүд нилээд ехээр hанаата болобо. Зонхилхы партиин финансова гол түшэг тулгуури — Японой хонжоо наймаанай эзэд ноёд хадаа ЛДП-дэхи можо болон дэлгэрhэн тэмсэлые түргөөр болюулха тухай, парламентын ээлжээтэ бэшэ сессиие зарлаха ба «Локхидой» хэрэг тушаа мүрдэлгые зогсоохо тухай мэдүүлээ.

Эдэ бүлэгүүдэй хашалта доро правительствада ба ЛДП-гэй хүтэлбэридэ мүнөөнэй хубилалтанууд хэгдэhэн байха юм. Эдэ хубилалтанууд хадаа хоорондоо хёмороотой байhан можонуудай хоорондо саг зуурын хэлсээ баталhанай үрэ дүн мүн болоно. Япондо болохоёо байгаа парламентын hунгалтануудай урда тээ ЛДП-дэ хэгдэhэн косметическэ операци мэтээр политическэ ажаглагшад эдэ хубилалтануудые сэгнэнэ. Хэгдэhэн эдэ хубилалтанууд эдилгэ ба мүнгэ зөөри үбэршэлхэ ябадалhаа либерал-демократнуудай hалаха гэжэ үнэхөөрөө эрмэлзэдэг байhан хэбэртэйгээр hунгагшадта ойлгуулха үүргэтэй юм.

ХҮСЭРХЭЛГЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

США-гай политическэ байдалай, мүн бүхыдөө «американ ажабайдалай түхэл шэнжын» эли бодо янзануудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, хүсэрхэлгын аашанууд болоно гэжэ Америкын Спрингфилд (Массачусетс штат) городто болоhон hүүлшын ушар хэрэгүүд эли тодоор дахинаа харуулhан байна.

Урдань мэдээсэгдэhэнэй ёhоор, Спрингфилддэ сенатор Эдвард Кеннеди гэгшые, аха дүүнэр Кеннедиин hүүлшын түлөөлэгшые (демократ, Массачусетс штадhаа hунгагдаhан) алаха зорилготой нюуса үгэсөөн элишэлэгдэhэн байгаа. США-гай сенадта дахин hунгагдаха хүдэлмэритэй дашарамдуулан, тэрэ энэ городто ерэhэн байгаа. Хэблэлэй гэршэлhэнэй ёhоор, энэ нюуса хэлсээндэ хабаадалсаhан Д. Кингын ашаар энэ нюуса үгэсөөн элишэлэн баригдаhан юм. Нюуса үгэсөөндэ хабаадалсаhан энэ хүн hүүлшын минутада hэшхэлээрээ энээн тухай мэдүүлhэн байгаа. Энэ хорото аашада хабаадалсаhанайнни түлөө 30.000 доллар үгэхэбди гэжэ Нью-Йоркын мафитай холбоотой хүнүүд намайе найдуулаа hэн гээд тэрэ полицида мэдээсээ. Хэрбээ гэмтэ хүнүүдэй түсэбэй бэелүүлэгдээ hаань, сенатор Э. Кеннедиин Спрингфилддэхи «Оукс инн» гэжэ ресторанда үглөөнэй эдеэлэлгэн дээрэ харагдахань бэрхэтэй байгаа бшуу. Энэ эдеэлэлгые демократическа партиин нютагай таhаг тэрэнэй хүндэлэлдэ эмхидхээ hэн.

Э. Кеннедидэ хорото hанаатайгаар добтолхо сагай hунгуулиин кампаниин түлэг дундаа ябажа байхада тодорхойлогдоhониинь дэмы бэшэ. США-да болоо оршон байдал иимэрхүү гэмтэ ябадалхо hунгалтын урда тээхи шаг шуудаатай нуудые хэхэлэ илангаяа таатай зохид гээшэ ха. США-гай президент Дж. Кеннеди 1963 ондо hунгалтын урда тээхи аяншалгада орон соогуураа ябахадаа, Далласта алуулhан байгаа. Иимэ хуби заяан тэрэнэй аха Робертдо 1968 ондо Лос-Анджелеста тудаа hэн. Тэрэ хадаа демократическа партиhаа США-гай президентын тушаалда дэбжүүлэгдэhэн юм. Энэ жэлдэ мүн лэ hунгалтын [illegible] тээхи хүдэлмэриин үедэ президент Дж. Фордые алаха гэhэн hэдэлгэ хэгдээ. Энэ удаа сенатор Э. Кеннедиие алаха гэhэн добтолго хэгдэбэ.

Психиатрнуудай американ бүлгэмэй президент Дж. Марморай hанамжын ёhоор, «США-да жэл бүри hүжэрөөгдэжэ байдаг хүсэрхэлгын ниитэ оршон байдалай эсэстэ hунгуулиин хүдэлмэриин үедэ политическэ ажал ябуулагшадые алаха гэhэн hэдэлгэ гаргагдадаг байха юм».

Бүхы хүнүүдэй буу шуутай боложо шадаха байдал, тэрэниие ямаршье хиналтагүйгөөр худалдалга хадаа Америкын политическэ ажабайдалда хүсэрхэлгын улам ехэ болоходо таатай арга боломжо байгуулна гээд профессор Дж Мармор тоолоно. Политическэ дайсадаа хүсэ хэрэглэжэ хюдаха ябадал мүнөөнэй Америкэдэхи юрын үзэгдэл болонхой. Аха дүүнэр Джон, Роберт Кеннедитэн, американ негрнүүдэй адли тэгшэ эрхын түлөө тэмсэдэг хүдэлөөе толгойлогшо д-р Мартин Лютер Кинг, профсоюзай толгойлогшо Дж. Яблонски—эдэ бүгэдэ hүүлшын жэлнүүдэй турша соо США-да хэгдэhэн политическэ шэнжэтэй добтолон хюдалгын хохидогшод мүн болоно.

Аха дүүнэр Кеннедитэнэй дүүдэ эсэргүү нюуса үгэсөөнэй бодото шалтагааниинь юун бэ гэжэ мүнөө дээрээ тодорхойлон хэлэхэнь бэрхэтэй байна. Гэбэшье hургуулинуудта үндэhэ яhанай илгаа гаргалгада эсэргүү. тэрэшэлэн буу шуугай хойноhоо хиналта тогтоохо тухай хуулиие баталан абалгын аша туhада Э. Кеннедиин нэгэнтэ бэшэ хэлэhэн үгэнүүд Америкын эгээл хархис этэгээдүүдэй болон эмхидхэмэл гуримаар гэмтэ ябадал хэгшэдэй дунда уур сухал үүсхэhэн байха юм. США-гай хархис этэгээдүүд ама хэлээрээ занаха ябадалаа орхижо, «хэрэгээ бэелүүлхээр» хододоо бэлэн байдаг юм. «Имагтал винтовкоео гартаа барьяад. шабхыень табижархихада хэрэг дүүрэхэ», — гэжэ «Спрингфилддэ» хэгдэhэн нюуса үгэсөөнэй хэрэгээр арестовалуулагшадай нэгэн Р. Уайт мэдэрhэн байха юм.

А. БИРЮКОВ.
В. БАЙДАШИН.

РАСИСТНУУДТА ЗОРЮУЛАГДАhАН «hАЙН hАНААТА ТУhА»

Африкын урда хубида боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд США-гай империалис бүлэгүүдэй болон тэдэнэй харгалзан дэмжэдэг засаг түрын түсэбүүдые hамарган худхажархёо. Расизмда эсэргүү олонниитэ залуушуулай эмхидхэhэн тэмсэл, hүүлээрнь Урда-Африкын пролетариадай үнгэргэhэн үзэгдөөгүй үргэн ехэ политическэ стачканууд хадаа арhа яhанай илгаа гарган мүлжэдэг хэрзэгы муухай гуримда эсэргүү ЮАР-ай дарлагданги ангинуудай, мүн үндэhэ яhатанай бүлэгүүдэй эмхидхэмэл ниитэ тэмсэл болотороо хүгжэhэн байха юм. Расизмын энэ түшэг тулгууридa социально-политическэ кризис ехээр hүжэрэнхэй. Олохон газетэнүүдэй hанамжын ёhоор, ЮАР-тахи засаг түрые «олонхи хара шарайтанай» правительствада дамжуулан үгэхэ асуудал хоёр-гурбан жэлэй хэрэг болонхой. Расис хэhээгшэдтэ эсэргүүсэн, Родези болон Намибидахи үндэhэн улад зоной хэдэг зэбсэгтэ тэмсэлэй эршэ үдэр ерэхэ бүри шангадана.

Иимэ эрхэ байдалда расистнуудай сэрэгэй хүсэ ехэдхэхын, сүлөөрэлгын хүсэнүүдтэ болон бэеэ даанхай Африкада орходоо сэрэгэй талаар тэдэнэй бүлюу шадалтай байхын тулада США ба НАТО-гай бусад оронууд хосорон hалажа байhан союзнигуудаа абарха гэжэ яаранад. Тусхайлан хэлэбэл, энэл зорилгоор Киссинджер Престори ерэжэ, hүүлшын hара соо Форстертой гурбадахяа уулзаба ха юм. Африка руу ниидэхынгээ урда тээ Америкын дипломатиие хүтэлбэрилэгшэ сэхэ нигэжэ мэдэрээ hэн. Минии аяншалгын зорилго юуб гэхэдэ, «США-гай национальна аша туhые дайража, Африкые үндэhөөрнь хубилгадаг хүгжэлтые адагай захынь удааруулжа туршаха» гэhэн ябадал болоно (эндэ американ монополистнуудай абадаг хэтэрхы ехэ ашаг олзо тухай хэлэгдэнэ).

Африкын газар дээрэ буумсаараа, США-гай гүрэнэй секретарь нигэжэ мэдүүлхэеэ яараа hэн: «hайн hанаата туhа хүргэхэеэ» ерээб, тиигээд минии «зууршалхы түсэблэлгын» зорилго юуб гэхэдэ, Африкын шиидхэгдээгүй асуудалнуудые «үргэлжэдэнь тааруулан гуримшуулха» хэрэгтэ туhалха ябадал болоно.

Эбсэшэгүй шанга ба шуhата хёмороо үүдхэдэг үндэhэ яhанай илгаа гаргалгын асуудалнуудай Америкэдэ өөhэдтэнь мүнөө болотор гуримшуулагдаагүй байхада, Киссинджерэй хэлэhэн энэ «hайн hанаата туhань» Африкын асуудалнуудые ёhотой бодотоор. үнэн зүбөөр шиидхэлгэдэ хайшан гээд туhа болобо гээшэб даа.

Бэеэ даанхай Африкын хэдэг империализмда эсэргүү тэмсэлые hуладхахын тулада Киссинджер Африкын оронуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэhэн байна. Африкынхидые ямар нэгэн «коммунис аюулаар» занаха зуураа, США-гай гүрэнэй секретарь Урда Африкын арадуудай улам үргэдэн дэлгэржэ байгаа сүлөөрэлгын хүдэлөөе нэн түрүүн болюулха гэжэ оролдоно.

«Худал хуурмаг найдуулгын энэ аяншалгань» эртээнhээ буруу hүрэхэ байна. Яахадааб гэхэдэ, расизмын урда бэеэ тушааhан удхатай США-гай хуурмаг шиидхэбэринүүдые африкынхид эрид буруушаана. Мозамбигай «Нотисиаш» газетын онсолон тэмдэглэhэнэй ёhоор, африкынхид «өөhэдыгөө сүлөөлхын түлөө хэдэг зэбсэгтэ тэмсэлээ улам шангадхана». «Эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай. эб найрамдалай ба үнэн зүб байдалай асуудалнуудаар бидэ ямаршье буулта хэхэгүйбди»,—гэжэ Замбиин президент Каунда мэдүүлhэн байна.

В. КОРОЧАНЦЕВ.
(ТАСС).

АНГАЙ ФЕРМЭДЭ

Ажалаа табан хургандаал адли мэдэхэ болоhон дүрбэн эхэнэр энэ фермэ дээрэ ан үсхэбэриложэ байдаг. Гол түлэб халтар хара үнэгэн, песец үсхэбэрилэгдэнэ. Эрхим ажалаараа фермэнүүд болон аймаг соогоо суурхаhан А. И. Платонова, Н. И. Захарова, Е. Б. Будаева, М. В. Солодкова гэгшэд тэжээмэл амитадаа гарзагүйгөөр ондо оруулхын хойноhоо оролдоно. Эдэнэр түсэбэй ёhоор 1.248 гүлгэ абаха байгаа, тэрэнээ 1.666 толгойдо хүргэжэ, урдаа табигдаhан түсэбөө дүүргээ.

Эрхим дүрбэнэй дундаhаа Евдокия Будаева шалгаржа, 48 эмэ үнэгэнhөө 487 гүлгэ абаhан байба. Тиин дунда зэргээр нэгэ эмэ үнэгэнhөө 10.1 гүлгэ абахадаа, республика соогоо эрхимлэбэ. Хоёрдохи hуури Мария Солодкова эзэлнэ. Тэрэ түсэбөөр хараалагдаhан 312 гүлгэнэй орондо 440 толгой абаhан байгаа. Урдандаа түрүү hууринуудые эзэлдэг Анна Платонова. Наталья Захарова гэгшэд энэ жэлдэ эрхимлэгшэдhээ бага зэргэ гээгдэhэн байна.

Байгша оной дүнгөөр Баунтын аймагай коопзверопромхоз Буркоопсоюзай мэдэлэй ан үсхэбэрилдэг наймаан ажахын дундаhаа түрүү hуури эзэлбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Будаева.

О. ЦЫБИКОВЭЙ
фототекст.

hУРАГШАД ТУhАЛНА

Тээгдын дунда hургуулиин 8—10 классай шабинар хахад hарын туршада Хүрбын совхоздо хүдэлхөөр ажалда гараба.

Тэдэнэр үбhэ хуряалгада ажаллаха юм.

Үбhэ хуряалгада Н. Цыбиков, Э. Доржиев болон бэшэ шабинар эдэбхитэй ажаллана. Н. Закирова, О. Бальжирова, О. Цыдыпова гэгшэд суг хүдэлдэг нүхэд сооhоо хартаабха бэрхээр суглуулна.

Иигэжэ намар бүхэндэ Тээгдын дунда hургуулиин шабинар совхоздоо ехэхэн туhа үзүүлдэг hайн заншалтай юм.

Ц.-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хори.

СПОРТ

ОРОЙДООЛ ХАХАД АЛХАМААР

СССР-эй, ГДР-эй аха наhанай эдиршүүлэй командануудай дунда хүнгэн атлетикээр мүрысөөн hаяхан Германиин Демократическа Республикын Эрфурт хотодо болобо.

Энэ ехэ нааданда манай ороной эдиршүүл 212:141 тоотойгоор илаhан байна.

Нютагаймнай хүбүүн — Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй 4-дэхи курсын студент, СССР-эй спортын мастер Павел Яковлев 1.500 метртэ урилдаба. Эндэ урилдаанай харгы дээрэ одоо шанга, hонирхолтой тэмсэл болоо. hүүлшын метрнүүд хүрэтэр хэнэйшье илажа гарахань мэдэгдэбэгүй. Финишэй дүтэлхэдэ, манай суглуулагдамал командын гэшүүн А. Титоровэй бүхы хүсэеэ зангидажа, даб гэхэдэнь, П. Яковлев оройдоол хахад алхамаар гээгдэhэн байгаа. Титоров энэ зайе 3 минута 52,0 секунда соо гаталаа Тиигэжэ манай хүнгэн атлет 0,01 секундаар гартажа. хоёрдохи hуури эзэлээд. командынгаа илалтада ехэ хубитаяа оруулба. Тэрэ мүнгэн медаляар шагнагдаа.

Энэ хадаа Павел Яковлевай ээлжээтэ ехэ амжалта болоно. Байгша ондо манай бэлигтэй бэрхэ спортсмен залуушуулай дунда үнгэргэгдэhэн СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ 800 болон 1.500 метрэй зайда илажа, чемпионой нэрэ солодо хүртэнхэй. «Правда» газетын шанда хүртэхын түлөө заншалта урилдаанда илаа hэн.

Тээсгэн Польшын Зел[...] Гура хотодо үнгэрэгд[...] уласхоорондын ехэ [...] сөөндэ дундуур зайда [...] дахадаа, мүн лэ ам[...] туйлажа. республик[...] рекорд тогтооhон байха[...] Тиихэдэ 800 метртэ—1 [...] минута. 1.500 метртэ 3 [...] нута 45,8 секунда саг [...] руулжа, хоёрдохи [...] эзэлhэн байгаа. Энэнь [...] луушуулай дунда ССС[...] шэнэ рекорд болоно.

— Түсэбөөр хараалагд[...] най ёhоор, энэ жэлдэ [...] мүрысөөндэ хабаадах[...] бди. Залуушуулай [...] 1977 оной августын 17[...] 19 болотор Киев хотодо [...] гэргэгдэхэ Европын че[...] надта эдэбхитэйгээр [...] хэ байнабди, — гэжэ [...] залуу спортсмениие [...] hоридог тренер В. Д. [...] ниин хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ТОБШОХОНООР...

▽ ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭЭР Россин Федерациин түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эдэ үдэрнүүдтэ Свердловск хотодо боложо байна. Зонын нааданнуудта илажа гараhан эрхим бэрхэ спортсменүүд, мүн областьнууд, хизаарнууд болон автономито республикануудай суглуулагдамал команданууд энээндэ хабаадана.

Манай республикын гурбан хүнгэн атлет энэ мүрысөөндэ хабаадан, республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалжа байна. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ. Буряадай хүдөө ажахын институдай багша, республикын рекордсменка Мария Зырянова, локомотив-вагон заhабарилгын заводой физкультурын инструктор Александр Базаев, «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Ольга Юшкова гэгшэд болоно.

▽ КЛУБАЙ командануудай дунда футболоор республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй наадануud үргэлжэлhөөр. hүүлшын наадануудта ЛВРЗ-гэй спортын клубай, локомотивна депогой, авиационно заводой «Забайкалец» командын футболистнууд hайнаар наадажа. илалта туйлаад. түрүүшын гурбан hуури эзэлжэ ябана. Локомотив-вагон заhабарилгын заводой футболистнууд шэлэй заводой «Стекольщигтой» наадахадаа 2:0 тоотойгоор шүүгээ. Локомотивна депогой суглуулагдамал команда «Электромашиные» 6:1 тоотойгоор илаhан байна. «Забайкалецтай» наадаха ёhотой «Вымпел» команда ерэнгүй, шүүгдэhэндэ тоологдобо.

Хоёрдохи дүхэригэй наадануудта Улаан-Үдын мяхаконсервын комбинадай «Пищевик» команда яhала hайнаар наадажа, табан уулзалгадаа шүүhэн, нэгэндэнь тэнсэhэн, локомотивна депогой футболистнуудтай наадахадаа шүүгдэhэн байха юм. Тиигэжэ тэдэ дүрбэдэхи hуури эзэлжэ ябана.

▽ ЗАЛУУШУУЛАЙ дунда шатараар Буряадай АССР-эй түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөнэй зургаадахи наадан Шатарай клуб соо болобо.

Улаан-Үдын 3-дахи hургуулиин 10-дахи классай [...] рагша Роман Иванов м[...] сөөндэ түрүү hуури [...] ябагшадай нэгэн Павел [...] куновтой уулзахадаа, [...] наар наадажа, илалта [...] лаад, мүрысөөнэй табл[...] да, түрүүшын очко бэш[...] бэ. Б. Занданов Л. [...] сандров хоёрой ул[...] шанга тэмсэлдэ үн[...] сугларагшадые hонирху[...] Тиин нааданай тэн үсэр[...] гөөдынгөө алдуу гарг[...] Занданов ажаглажа, б[...] байдалтай болобо. Удаа[...] гүй Л. Александров шүү[...] бэб гэжэ мэдэрээ.

Зүүн Сибириин техно[...] ческа институдай 1-[...] курсын студент Влади[...] Плеханов урагшатай [...] наар наадана. Энэ [...] Весниинтэй уулзахадаа. [...] тиин эхинhээ хойшо б[...] байдалтай болоhон [...] юм. М. Леонов—А. Мат[...] вые, С. Намжилов С. И[...] товые шүүгээ.

Тиигэжэ 5,5 очкотой [...] лоhон Будажаб Занд[...] түрүү hуури эзэлжэ яб[...] В. Плеханов, М. Леонов [...] тустаа 4.5 очкотой. П. [...] кунов 4 очкотойгоор [...] дахи hуури эзэлнэ.

Мүрысөөн үргэлжэлн[...]

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

Хилын саанаhаа

Телефон Телеграф Радио

ПАРИЖ

ДУРАСХААЛЫНЬ МҮНХЭ

ТАСС

Франциин урда хубидахи ой соо гараhан түймэр саралгын үедэ усалда ороhон «МИ-6» гэжэ вертолёдой наhа бараhан совет-француз хамтын экипажда зорюулагдаhан хүшөө Марсель шадархи Ле-Ров хотодо нээгдэбэ.

Долоон совет авиатор ба француз хоёр мэргэжэлтэнhээ бүридэhэн вертолёдой экипаж 1967 оной августын 6-да түймэр сараха үедөө усалда ороhон байгаа. Советскэ Союзай Герой. СССР-эй габьяата лётчик-испытатель Юрий Александрович Гарнаев экипажые командалhан юм. Эрэлхэг зоригтой. бэлиг түгэлдэр хүн — Ю. А. Гарнаев бүхы наhаяа совет авиациие хүгжөөлгэдэ зорюулаа hэн. Тэрэ олон тоото вертолёдуудые, ниидэдэг бусад аппарадуудые туршан шалгаhан байгаа.

Француз ба совет пилодуудай hүүжэ ябаhан «МИ-6» вертолёдой экипажай баатаршалгые бидэ хэзээдэшье мартахагүйбди гэжэ Ле-Ров хотын мэр Этьен Матье хүшөө нээхэдээ хэлэбэ.

ЖЕНЕВЭ

ООН-ой ТУСХАЙ КОМИССИДА

ТАСС

Эхэнэрнүүдэй байдал шэнжэлдэг ООН-ой комиссиин ээлжээтэ 26-дахи сесси Нацинуудай ордон соо боложо байна. Эхэнэрнүүдые газаашалан доромжолгые усадхан зайсуулха тухай конвенциин проектые сессидэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэнэ. Комиссиин гэшүүн 32 ороной делегацинууд, тэрэ тоодо СССР-эй делегаци, мүн ООН-ой, Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин. Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй ба уласхоорондын бусад эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаhан байна.

Эхэнэрнүүдые газаашалан доромжолгые усадхан зайсуулха тухай ООН-ой декларациин гол ёhонуудта үндэhэлэн, Советскэ Союз болон Филиппинын Республика энэ конвенциин проект табиhан байна.

Энэ проект ООН-ой Генеральна секретаряар дамжуулан ООН-ой гэшүүн гүрэнүүдэй үзэмжэдэ табигдаhан байгаа.

Зүбшэн хэлсэгдэжэ байhан конвенциин проект hайн hайхан үг зорилготой документ болоно. Эхэнэрнүүдые газаашалан доромжолгые усадхан зайсуулха тухай, эхэ-эхэнэр тухай, ажалша эхэнэр тухай ехэ анхарал хандуулагдаха байна гээд СССР-эй түлөөлэгшэ Т. Н. Николаева комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

МОГАДИШО

ХАНИ БАРИСААН, ХАРИЛСАА ХОЛБООН

ТАСС

СССР хадаа политическэ ба экономическа бэеэ дааhан байдалайнгаа түлөө тэмсэдэг арадуудые халуунаар дэмжэдэг үнэн нүхэрынь болоно гэжэ дэлхэйн ажалшад тоолодог юм гээд Сомалиин Революционно социалис партиин ЦК-гай гэшүүн Варсаме Абдулахи Али мэдүүлбэ. СССР-эй ба СДР-эй хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоhоор 16 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай суглаан дээрэ тэрэ үгэ хэлэбэ. Интернационализмын гол ёhонуудта үндэhэлhэн совет туhаламжа хүгжэжэ байгаа оронуудай бэеэ дааhан байдал бэхижүүлгэдэ, бидэнэй национальна экономико ба соёл культурын хүгжөөлгэдэ шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ.

Олон зуугаад жэл соо колонизаторнуудай дарлалта мүлжэлгэ доро байhан республикада СССР түрүүлэн туhаламжа, дэмжэлгэ үзүүлээ hэ[...] [illegible] тэмдэглэбэ.

Мүнөө Сомалиин арад социалис общество байгуулгын замаар бата найдамтайгаар дабшана.

СОФИ

БОЛГАРИИН-АВСТРИИН КОММЮНИКЕ

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй Түгэсхэлэй актын гол ёhонуудые, тодорхойлгонуудые бэелүүлхын түлөө Болгари, Австри тэмсэхэ юм гэжэ мэдүүлнэ гээд Австриин Республикын федеральна президент Р. Кирхшлегерэй албанай хэрэгээр НРБ-дэ ерэлгын дүнгүүд тухай коммюнике соо хэлэгдэнэ. Шахардуу байдал политическэ аргаар hуларуулхаhаа гадна, Түбэй Европодо буу зэбсэгүүдые, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороолгоор бэхижүүлхэ шухала гээд энээн дотор тэмдэгтэ[...] Буу зэбсэгүүдые хуряа[...] тула бүхы гүрэнүүдэй, [...] рэ тоодо ядерна зэбсэг[...] рэгсэлнүүдтэй гүрэн[...] хабаадалгатай бүхэдэлх[...] конференциие дары зар[...] шухала гэжэ Болгари, [...] ри мэдүүлнэ.

НРБ-гэй Гүрэнэй Сов[...] Түрүүлэгшэ Т. Жи[...] Австриин Республикын [...] деральна президент Р. Ки[...] шлегер гэгшэдэй хоор[...] болоhон хөөрэлдөөнүү[...] үедэ Болгариин Авст[...] хоорондохи харилсаа [...] дань хүгжөөхэ асууда[...] зүбшэн хэлсэгдээ. [...] хоёр ороной хоорондох[...] рилсаае саашадань hа[...] руулха үндэhэ hуури [...] хо байна.

ХЕЛЬСИНКИ

ФИНЛЯНДИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТРЭЙ ШИИДХЭБЭРИ

ТАСС

Эндэ болоhон пресс-конференци дээрэ Финляндиин премьер-министр М. Миеттунен иигэжэ мэдүүлээ. 1977 оной гүрэнэй бюджедые бүридүүлхэ асуудалаар правительствада гараhан нилээд ехэ арсалдаантай дашарамдуулан, правительствын тушаалhаа бууха тушаа гуйлта президент У. К. Кекконендэ бариха тухай шиидхэбэри абаhан байна.

Тушаалhаа бууха тухай гуйлтыень Финляндиин Республикын президент У. К. Кекконен хүлеэн абажа, министрнүүдэй шэнэ кабинедэй эмхидхэгдэтэр уялгаа дүүргэхыень правительствые гуйба.

ПЕКИН

Пекиндэ шаналала[н] митинг болобо

Мао Цзэ-дунай дураса[...] да зорюулагдаhан ша[...] ёhололой митинг сентя[...] 18-да Тяньаньмэнь гэжэ [...] май дээрэ болобо. Та[...] дээрэ зорюута бэлдэг[...] трибунада Хитадай хүт[...] рилэгшэд, эдэнэй дунда [...] Го-фэн, Ван Хун-вэнь, Ч[...] Чунь-цяо ба бусад гара[...] КПК-гай ЦК-гай түрүү[...] шын орлогшо Ван Хун-[...] митинг нээбэ. КПК-гай [...] гай түрүүлэгшын нэг[...] орлогшо, КНР-эй Гүр[...] Советдэй премьер Хуа Г[...] үгэ хэлээ. Митинг хахад [...] соо үргэлжэлhэн байна.

Энээнтэй хамта бүхы [...] дотор митингнүүд эм[...] дэhэн байгаа. Пекиндэ [...] hон митинг тухай ра[...] дамжуулгануудые эд[...] хабаадагшад шагнаба.

Мао Цзэ-дунай хаан[...] зээ хүдөөлүүлэгдэхэ [...] даб дээрэ мэдээсэгд[...]

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Фермэнүүдые үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ» — түрүү бэшэг. «Таряа хуряалга—76» — суглуулбари. «Хоёрдохёо сабшан» — В. Бадмаевай статья.

Хоёрдохи хуудаhанда. Социалис мүрысөөнэй ябасада зорюулагдаhан хуудаhан.

Гурбадахи хуудаhанда. «Агшан зуурые харуулна» — Я. Николаевэй статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаhаа абтаhан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Шэнэ hонин» — суглуулбари. Нютаг нютагай hонин.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

Манай адрес, телефо[нууд]

Индекс: 670000, г. [...] Удэ, ул. Ленина, 35. [...] фоны: редактора—2-[...] приемная—2-54-93, [...] дактора—2-88-08, [...] дактора—2-62-62, [...] ретаря—2-50-52, [...] ат—2-66-76, отделы [...] тийной жизни—2-60-9[...] ского хозяйства—2-[...] 2-63-96, пропаганды [...] тации—2-56-23, промыш[...] ности и строительства [...] 2-61-35, советского [...] тельства и быта—2-[...] культуры и школ—2-[...] писем и селькоров—[...] информации—2-3[...] 2-56-62, машинное [...] 2-57-63, корре[...] 2-35-95.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 09.30 — «Шубуудай hайндэр» — мульт-фильм. 09.40 — Забhарлалга. 09.50 — А. Твардовский. «Дом у дороги». 10.20 — «Түүхын хуудаhанууд»: «Искусство эпохи Возрождения». 10.50 — П. Чайковский. «Иоланта» — фильм-опера. 12.25 — К. Чуковский. «Үхибүүдтэ зорюулагдаhан шүлэгүүд». 12.40 — Үхибүүдтэ—фильм. «Команда с нашей улицы». 14.00 — Шэнэ hонин. 14.10 — Цыркын программа. 14.35 — **«Социалис мүрысөөнэй дабшаса».** 1[4].[5]0—15.30 — Забhарлалга. 15.30 — «Угалзанууд». 16.00 — «Далаад онуудай Америкэ». «Мүнөөнэй Калифорни» — 5-хи фильм. 15.25 — «Иоланта». 18.00 — «Время». 18.30 — «СССР-эй арадай артистнар Е. Максимова В. Васильев хоёр хатарна». 18.45 — **«Социалис мүрысөөнэй дабшаса».** 19.30 — «Экранда — кинокомеди». «Старики-разбойники». 21.00 — Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 21.15 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.35 — Телевизионно hонин. 21.55 — «Таряа хуряалга-76». 22.25 — «Уран зохёолой уншалга». А. С. Пушкин — «Выстрел».

«Орбита». 23.00 — «Далаад онуудай Америкэ». 23.25 — «Верасы» гэжэ дуунай инструментальна ансамблиин концерт. 23.45 — «Лев на песках»—баримтата фильм. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Улаан-Үдэ». 18.00 — Багашуулда — «Ерыш наашаа, онтохон!». 18.25 — «За все в ответе» — уран hайханай фильм. 19.55 — «Анхарагты, үхибүүд!» — киноочерк. 20.15 — «Ерээдүйн харгыда» — баримтата фильм. 21.15 — Забhарлалга. 21.25 — «Иоланта».

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04735. Заказ № [...]